

1 : 2015

Reindriftnytt Boazodoallo·odđasat

24 : Tema: Vindkraft

33 : Fargerikt og ekte hos Rávdol siida

42 : Reindriftsavtalen

Ragnar Smuk fra Nesseby: 50 år med reindrift	4
Hvor er reindriften på vei: – Kultur eller kjøttproduksjon? Gosa boazodoallu lea jodus: – Kultuvra vai biergo buvttadeapmi?	8
Mer reindrift i Russland	12
Omorganiseringen i forvaltningen	14
Kompetansenettverket for lokalmat: Tar grep om det eksklusive reinkjøttet	16
Reinbeitekonvensjonen mellom Norge og Sverige: – Saken holdes varm	17
Positiv dialog mellom fylkesmannen og reindriften	18
Smånytt	19
Reinkjøttneringen samlet i Alta	20
For lite reinkjøtt.	21
Markedsføring av et knapphetsgode	22
Tema: Vindkraft	
Skremmer dette reinen?	24
Mange berørte reinbeitedistrikter	26
Oversikt/status på vindkraftprosjekter fra Trøndelag og nordover	29
Nei til Fálesrášša, Kvalsund og Hammerfest	31
Kalvatnan vindkraftanlegg: – Vi skal greie å stoppe det	31
Raggovidda vindkraftverk: – Tett dialog er viktigst	32
Fargerikt og ekte hos Rávdol siida Rávdol siida – ivdnái ja sieiva	33
Slaktehengeren fra Røros	38
Reindriftsavtalen for 2015/2016 er klar Boazodoallošiehtadus 2015/2016 lea gárvvís	42–47

Det har vært noen hektiske og arbeidskrevende måneder for meg siden oppstart i jobben som direktør for avdeling reindrift i det nye Landbruksdirektoratet. Fremdeles gjenstår en god del arbeid med omorganiseringen før avdelingen har funnet sin plass i det nye forvaltningssystemet. Tidligere områdekontorer er nå en del av fylkesmannsembetet, og det arbeides fortsatt med både oppgavefordeling og gode måter å samarbeide på. Som direktorat skal vi forvalte de virkemidler vi er satt til, i tillegg til å være rådgiver for Landbruks- og matdepartementet. Etter hvert når organisasjonen nå begynner å komme på plass, så gir det rom for å arbeide mer med tilrettelegging av stabile rammevilkår og videreutvikling av reindriftnæringen og de store muligheter som der ligger inn i fremtiden.

Jeg har i vinter fått møte reindriftnæringen i noen reinbeiteområder, og jeg gleder meg til å komme meg rundt omkring og få treffe reindriftsutøvere i alle reinbeiteområder. Jeg har stor tro på at dialog med næringsutøvere og næringsorganisasjon er et godt utgangspunkt for at vi som reindriftsmyndighet skal kunne gjøre gode vedtak som styrker reindriftnæringen på lang sikt. Vi er avhengig av tilbakemeldinger og aktive miljøer for at vi sammen kan utvikle nye og konstruktive måter å samarbeide på til beste for reindriftnæringen.

Ny reindriftsavtale ble undertegnet 17. februar mellom staten og NRL for neste driftsår. Avtalen innebærer som kjent en økning både i tilskudd gjennom produksjonspremien og kalveslakte-

boazodoallo-oddasat • reindriftnytt 1:2015

Ansvarlig utgiver:

Landbruksdirektoratet/
Eanandoalldirektoráhtta
Besøksadr.: Bjørn Wirkolas vei 111, Alta
Postadr.: Postboks 1104, 9504 Alta
Tlf. 78 45 70 20 / 78 45 70 43
e-post:
altapost@landbruksdirektoratet.no
www.reindrift.no

Redaksjon:

Journalist og fotograf:
Rune Muladal
e-post: rune@barentsbio.com

Journalist og fotograf:
Tor Schulstad
e-post: tor@finnmark.net

Annonser:

Bjørkmanns
Telefon 78 44 66 88
post@bjorkmanns.no

Sámegillii jorgalan / Oversetting

Inger-marie Oskal
inger.marie.oskal@gmail.com

Grafisk produksjon:

Bjørkmanns
Telefon 78 44 66 88
post@bjorkmanns.no

tilskuddet. Produksjonspremien økes ved at beregningsprosenten er økt fra 35 til 37 prosent av avgiftspliktig salg av kjøtt og andre avgiftspliktige næringsinntekter fra rein. Kalveslaktetilskuddet er økt fra 350 kroner til 400 kroner per kalv. Disse økningene i tilskuddene vil være godt merkbare i pengeboka for de som har et normalt slakteuttak.

I mars arrangerte Markedsutvalget for reinkjøtt og Innovasjon Norge et bransjetreff for reinkjøtt-bedriftene i Alta. De siste års positive utvikling innen reinkjøttbransjen gir optimisme og ny giv for å jobbe videre med blant annet å skape nye produkter av reinsdyret. Helt på tampen av slakteåret viser høy pris på reinkjøtt og liten lagerbeholdning at reinkjøtt er noe som er i vinden. Matoppskrifter av reinkjøtt har den siste tiden vært blant de aller mest søkte oppskrifter på matprat.no som er Norges største matnettsted, og at det er unge folk som liker smaken av reinkjøttet best. I interiørblader finner man reinskinn avbildet i moderne hjem, og garvet reinskinn etterspørres av store internasjonale produsenter av eksklusive damevesker. Alt dette er gode nyheter for hele reindriftnæringen. Reinkjøtt og produkter fra rein er blitt trendy. Folk vil ha det naturlige, sunne og rene mange forbinder med reinsdyr. Andre er villig til å betale mer for den eksotiske koblingen opp mot samisk kultur. Potensialet for økt omsetning av reinen der både kjøtt- og biprodukter, duodji- og reiselivsprodukter inngår, er for tiden voksende – noe som bør utnyttes i enda større grad enn i dag.

Snart er dette reindriftsåret historie. Alle siidaandeler skal levere Melding om reindrift innen 10. april. Dette driftsårets slutt er også en viktig milepæl i arbeidet med å tilpasse reingtallet til det vedtatte i deler av Finnmark. Landbruksdirektoratet og Reindrifststyret

kommer til å følge opp reintallsvedtakene, og vil i den sammenheng ha oppfølging av distrikter som fortsatt har et for høyt reingtall i forhold til det fastsatte. Like viktig som at reingtallet skal reduseres til fastsatt nivå og at forvaltningsvedtak følges opp, er også det langsiktige løpet knyttet til reingtallet. Det bør være i alles interesse at man får på plass en styringsform som har som mål å holde reingtallet på et nivå som ikke forringer beitene for fremtiden og som ikke er avhengig av tilleggsføring gjennom vinteren, som ikke ødelegger for nabosiidaen, som gir høye slaktevekter og god dyrevelferd. Reindriftsloven er lagt opp til at næringen selv kan ta styringen innenfor visse rammer. Loven gir både muligheter og ansvar knyttet til for eksempel reingtallstilpasning internt i distriktet.

Det er over reindriftsavtalen for kommende avtaleperiode bl.a. satt av penger til å styrke og videreutvikle reindriftnæringens evne til selvstyre og internkontroll slik reindriftsloven forutsetter. Landbruksdirektoratet kommer i første omgang til å prioritere kompetanseheving hos reindriftsutøvere og forvaltere både hos fylkesmenn og direktorat på temaet medforvaltning og selvstyre. I august vil vi invitere til seminar med temaer som er aktuelle for alle reinbeiteområder. Dette vil være en start på en viktig prosess som vil pågå i flere år fremover, der både næring og forvaltning må bygge videre på den allerede eksisterende ressursforvaltningskompetanse som ligger hos begge parter.

God påske!

Vennlig hilsen
Magnar Evertsen
direktør avdeling reindrift

Varanger lengst nord i Finnmark. Et kontrastrikt land, preget av vide åpne vidder, stormfull kyst, dyp fjord og i grenselandet mellom innland og kyst. Det er her familien Smuk har sitt beiteland. Ragnar Smuk har gjennom over 50 år vaktet flokken, her er hans historie.

Ragnar Smuk (67) fra Nesseby:

– 50 år med rein

Iskalde og mørke vintre, korte og intense vårdøgn og eviglyse sommeretter. Akkurat slik Varanger og Finnmark nå engang er. Et jag mellom årstider, mellom storm og stille og lyst og mørkt. Dette har vært hverdagen til reineier Ragnar Smuk som gjennom en mannsalder kan se tilbake til over 50 års daglig og aktivt virke i reindriften i Varanger og reinbeitedistrikt 6 Várjjatnjárga, fordelt mellom sju Finnmarks-

kommuner. Med Berlevåg og Båtsfjord lengst i nord og Nesseby, Tana og Sør-Varanger i sør.

– Joda, et stort geografisk område, men historien forteller at våre forfedre som virket her for noen hundre år siden hadde et mye, mye større driftsområde. De brukte samme sommerbeite som i dag, men før grensestengingen på 1850-tallet mellom Norge og Finland

var det vinterbeite helt ned mot Enaresjøen. Utrolig å tenke på når det den gang verken fantes snøscooter eller helikopter. Reisen og flytting mellom sommer- og vinterbeitet ble lang, mange dagsreiser under gode forhold, månedsvis når storm og uvær slo til, forteller Ragnar som gjennom sine 50 år i reindriften har fått oppleve utviklingen i næringen.

Ragnar Benjamin Smuk (67) kan se tilbake på over 50 aktive år i reindriften i Finnmark.

Den motoriserte utviklingen i reindriften i dag er i dyp kontrast til den gang Ragnar begynte i reindriften, hvor ferden over vidda gikk på ski eller på bena.

drift

Med hest og ski

67-åringen bor til daglig i Karlebotn innerst i Varangerfjorden. Der nyter han nå sin pensjonstilværelse, men stadig er han veldig aktiv med reinflokken og egne rein, både under flytting, samling, merking og slakt.

– Reindrift er som du vet ingen jobb, det er en livsstil og kulturbasert. Her er

ingen stemplingsur og jobben i fjellet må gjøres uansett både vær og tid. Det er reinen, deres urgamle instinkter og været som bestemmer det meste. Når man får det inn som barn blir årssyklusen til driften og reinen også en slags ramme for både barndom, oppvekst og senere inngang til aktiv jobb i reindriften. Da jeg vokste opp var det naturgitt at man skulle inn i familiens reindrift. Noe annet valg fantes knapt, sier Ragnar

som kom med i det spennende tidsskillet mellom den gamle og den nye tid.

– Da jeg begynte som gjeter, bare ungdommen, må vite, sier 67-åringen og forteller om årene før snøscooteren endelig gjorde sitt inntog i Finnmark og i reindriften tidlig på 60-tallet. Den gang som nå var sommerbeitet ute på Varangerhalvøya og vinterbeitet i Varanger mot finskegrensen. Da var den

motoriserte reindriften bare en fjern drøm årevis der fremme, og på slutten av 50-tallet var det fremdeles å fotfølge flokken på ski eller på bena.

– Vi var den gang mye lengre perioder inne på vidda. Det var jo ikke så lett å dra en tur innom hjemme eller butikken når det måtte skje etter dagevis fjellvandring sommer eller vinter. Så det ble til at man var månedsvis inne på beitet sammen med reinen. Alle forsyninger ble fraktet inn med hest og kjøre rein til lavvoleiren eller gammen. Når snøen kom ble det brukt ski, og den gang som nå var avstandene store i vårt beiteland, sier Ragnar som har mange minner fra sin første tid som gjeter, da distriktet hadde både kjøre rein og hester som ble brukt til å frakte matforsyning og utstyr inne på vidda.

Den nye tid kom tidlig på 60-tallet med de første gule små snøscooterne. Deretter ble det til at det motorisert tok over mer og mer.

Lydene fra vidda

Rovdyrene var den gang et like stort problem som nå. Tapene ble enkelte år store, og særlig i de vinterperiodene med vanskelig beite.

– Jeg glemmer aldri ulvehylene om natta, de holdt oss våkne, og ofte måtte vi ut til flokken i nattsvart natt for å roe dyrene. Selvsagt mistet vi mye. Nå er ulven borte, og med den de syngende og iltre glammene. Fra vårt distrikt forsvant de siste ulvene stort sett samtidig som snøscooteren gjorde sitt inntog på beitelandet rundt tidlig 60-tallet. Det ble andre lyder fra vidda, kan man si, forteller Ragnar som mener at med snøscooteren og de motoriserte hjelpemidlene ble driften enklere. Oppholdet inne på vidda med flokken ble kortere og hjemturene oftere. Sikring av flokken ble bedre, og flyttingene lettere.

En reinkalv, bortkommen fra flokken i storstorm i vinter, og med lungebetennelse har fått pleie hos Ragnar hjemme i garasjen.

– Men selv om ny teknikk kom i rikt monn etter hvert så ble reinens vaner og vandringsmønster de samme. Fortsatt vandrer flokkene på sommerstid rundt Skipskjølen inne på Varangerhalvøya, slik de har gjort i uminnelig tid. Det er de som bestemmer, mener Ragnar som forteller at i dag er motoriseringen og teknologien avgjørende for distriktets drift.

Snøscooter og terrenggående firehjuls sykler gjør at de store avstandene inne på Varangerhalvøya ikke lengre er så uendelig lange. Flytting og samling gjøres nå også med helikopter, tidligere hadde distriktet eget helikopter, men nå

leies maskin til de viktige arbeidsoppgavene.

– Dagens reindrift i vårt område er endret mye bare i de siste 30 år. De nye lovene, alle regler og bestemmelser, om offentlig telling om slaktning og levering av dyrene.

Ofte er de noe i utakt med vår drift og reinens vaner. Det påtvinger oss i distriktet mer arbeid og større kostnader, dyrene utsettes for mer stress. Det er krav som kommer utenfra, ofte ført i pennen av dem uten grunnleggende kjennskap til reindrift, naturen her og vårt klima.

Slaktegjerdet på Krampenes utenfor Vadsø er særdeles viktig for distriktets reindrifft. I det store anlegget gjøres den første samlingen på høsten. Der blir det både merking av kalv og uttak av slaktedy.

Betenkelig utvikling

Etter over 50 år som aktiv utøver i reindriften er Ragnar ikke i tvil om at næringen vil bli like viktig for Finnmark og mange innlandskommuner også i fremtiden.

– Reindrifft har mulighet for tilnærmet evig drift om man følger og bruker de naturgitte betingelser. Dyrene har brukt våre fjellvidder i uminnelig tid, og næringen må tilpasse sin drift til reinen og beitet. Det er som alltid viktig å

huske på at reindrifft ikke kan sammenlignes med fjøsdrift av ku og sau. Her i Øst-Finnmark er utviklingen likevel god og stabil, vektene og dyrevelferden er stort sett den samme som den har vært langt tilbake i tid. Det er stabilt og godt, slår Ragnar fast. Likevel er han betenkt på den utviklingen man nå ser i andre deler av fylket.

Han Ragnar har nådd pensjonsalderen, men er fortsatt aktivt med i driften av flokken.

– Dagens reindrifft er kostnadskrevenende. Snøscootere og kjøretøy koster, og slitasjen på utstyret er stort. For de unge og nyetablerte blir inngangen til reindriften ofte dyr, og driften blir helt avhengig av dyr kreditt og tilskott for å overleve. I tillegg blir flokkene små med bare noen hundretalls dyr. Det gjør reindriftnæringen sårbar, når det er offentlige tilskott som må bli den økonomiske ryggraden i driften. Slik burde det ikke være, reindriften må kunne stå på egne ben, med egne ressurser, slik den alltid har gjort, sier 67-årige Ragnar Smuk fra Nesseby.

Hvor er reindriften på vei:

– Kultur eller kjøttproduksjon...?

Når bestefar Johan Mathis Eira i Ràvdol siida skal fortelle barnebarnet Máhtte Áslat (5) om reindriften så svinger historien mest mot tradisjoner bundet i samisk kultur og slektsbånd langt tilbake i tid. Det er også slik reindriften vil oppfatte seg selv – en bærer av samisk kultur og språk, en familievirksomhet. Et syn støttet opp av NRL. Storsamfunnet og myndighetene tenker noe annerledes.

Bestefar Johan Mathis Eira i Karasjok forteller gjerne barnebarnet Máhtte Áslat (5) om den samiske reindriftens kulturbånd.

Gosa boazodoallu lea jođus:

– Kultuvra vai biergo- buvttadeapmi...?

Go áddjá Johan Mathis Eira Rávdolsiiddas muitala áddjubii Máhtte Áslagii (5) boazodoalu birra, de hállá eanas árbevieruid birra mat leat čadnon sámi kultuvrii ja sohkadovdui guhkes áigái maŋos guvlui. Lea ge ná movt boazodoallu háliida iežas govvidit – sámi kultur- ja giellaguoddin ja bearašdoaiman. NBR doarju dán oainnu. Stuoraservodat ja eiseválddit jurddašit ges eará ládje.

Áddjá Johan Mathis Eira Kárašjogas muitala áinnas áddjubii Máhtte Áslagii (5) sámi boazodoalu kulturárbbi birra.

Jahkásaš šiehtadallamat Stáhta ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikasearvvi (NBR) gaskkas dahket boazodoalu ekonomalaš vuodu, ja stivrejit movt boazodoallu ovdána viidáseappot. Solberga ráđđehusa politihkalaš mihttomeari lea ovdánahttit boazodoalloeláhusa márkanheivehuvvon ealáhussan mii lea ceavzil guhkit áiggi vuollái.

Norgga Boazosápmelaččaid Riikasearvvis (NBR) lea maid čielga mihttu ovdánahttit ealáhusa, muhto baicca ekonomalaš ja kultuvrralaš dássái gos báikedoallu lea guovddázis.

Dán jagáš boazodoallošiehtadallamiin guovvamánus bođii ge dat hui čielgasit ovdan goappaš beliin. Ealáhusorganisašuvdna háliidii bidjat eanas oasi doarjagis dakkár boazodollui mas lea bearaš vuodđun ja gos lea ovttdássásašvuolta. Doppe gos nissonolbmot ja bearaš doalahit iežaset árbevirolaš sajiid. Stáhta lea háliidan boazodoalu sirdit eanet ulbmillaš biergobuvttadeami guvlui, ja atnit daid ekonomalaš veahkkeneavvuid mat leat boazodoallošiehtadallamis bálkkašit dakkár doaimma ja biergobuvttadeami mii lea ekonomalaččat gánnáhahtti.

li lean datte vearrát go ahte soabadedje álkít šiehtadallamiin. Ekonomalaš rámmat leat buorebut go maid guhkes áigái leat leamašan, muhto dakkár boazodoalu mas bearaš lea vuodđun – báikedoallu maid NBR áiggui ovddidit, ii meinnestuvvan dán ge háve. Doaimmat mat gusket nissonolbmuide eai vuoruhuvvon, eai ge meinnestuvvan dainna ge ahte sihkkarastit nannoset vuodu bearašdollui. Boazodoallu šaddá baicca čuovvovaš jagiid heivehit iežas biergobuvttadeami guvlui, eambo njuovvat ja gáibiduvvo ahte bohccot leat buorebut.

De årvisse forhandlingene mellom staten og NRL (Norske rein driftssamers landsforbund) er det økonomiske fundament for reindriften, og langt på vei også en styring for utviklingen i reindriften fremover. Regjeringen Solberg har en politisk målsetting om å utvikle reindriftsnæringen som en rasjonell markedsorientert næring med egen bærekraft i et langsiktig perspektiv.

NRL (Norske rein driftssamers landsforbund) har også et klart mål om å utvikle næringen, men mot et økonomisk og kulturelt sentrum hvor familiebasert reindrift – báikedoallu er drivkraften.

I årets reindriftsforhandlinger i februar kom også dette tydelig fram fra begge sider. Næringsorganisasjonen ville legge tyngden på støtten mot reindriften til en familiebasert og likestilt reindrift.

Hvor kvinner og familien beholder sin tradisjonelle posisjon. Staten har langt på vei ønsket å brolegge veien for reindriften mot mer kjøttproduksjon, rasjonell produksjon og bruke de økonomiske virkemidler som finnes i reindriftsavtalen å belønne økonomisk lønnsom drift og kjøttproduksjon.

Avstanden var ikke større enn at forhandlingene kom lett i mål. De økonomiske rammer er bedre enn på lenge, men den familiebaserte reindriften – báikedoallu som NRL vil fremme nådde ikke frem i forhandlingene denne gang heller. Kvinnerettete tiltak innen reindriften ble ikke øremerket og en sikring av et større fundament for familiedrift nådde heller ikke opp. Derimot blir kjøttproduksjon, mer slakt og bedre dyr de stabbesteiner som reindriften må rette seg mot for kommende år.

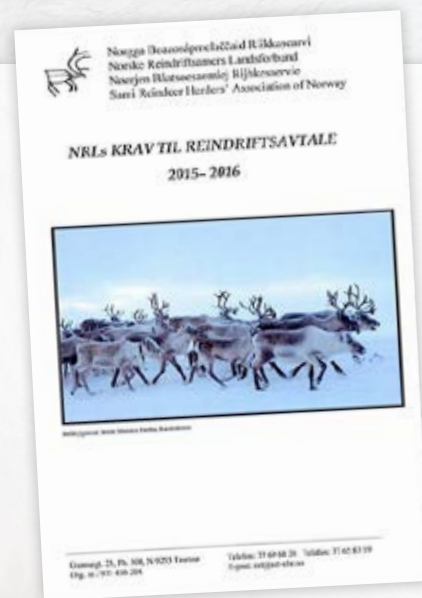
NRL sitt utgangspunkt i forhandlingene

NRL viser til at den statlige rein-driftspolitikken over flere år har hatt et ensidig fokus på reindriften som kjøttprodusent og reintallstilpasningen i Vest-Finnmark. For statens del har reintall blitt et avgjørende element i måloppnåelsen av en økologisk bærekraftig reindrift, noe som har ført til at ordninger som sikrer overføring av kulturelle verdier og kunnskaper gradvis har blitt faset ut av reindrifftsavtalen. Dette er i all hovedsak sosiale ordninger som i særlig grad har berørt báikedoallu – den familiebaserte reindriften.

NRL mener at en god reindrifftspolitikk nødvendigvis må ta utgangspunkt i reindriftens egne kunnskapstradisjoner.

NRL viser til at mange av dagens reindrifftskvinner jobber utenfor reindriften. Dette skyldes ikke bare den generelle samfunnsutviklingen, men er også et resultat av den reindrifftspolitikk som har vært ført over flere år. Kvinner besitter verdifulle tradisjonskunnskaper som står i fare for å forsvinne, og som også vil innvirke på rekrutteringen av unge til næringa. NRL mener at báikedoallu er et bærende element i reindriften og som utgjør en viktig del av den kulturelle bærekraften.

Som et utgangspunkt for NRLs syn, utgjør økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft tre stolper for reindrifftspolitikken som er uløselig knyttet sammen. Dersom én av stolpene fjernes, vil de to andre falle sammen.

NRL er opptatt av at avtalen skal være et verktøy til å videreutvikle den tradisjonelle reindriffta, der målet er å legge til rette for en positiv og fremtidsrettet næring i alle deler av landet.

(Klipp fra NRLs krav til reindrifftsforhandlingene 2015/2016.)

Staten sitt utgangspunkt i forhandlingene

I innstillingen konkretiseres «En bærekraftig reindrift» gjennom målene om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift. Målene står i innbyrdes sammenheng; økologisk bærekraft gir grunnlag for økonomisk bærekraft, og sammen gir økologisk og økonomisk bærekraft mulighet for å ivareta og utvikle kulturell bærekraft.

Regjeringen ønsker å legge til rette for de utøverne som har reindrift som hovedvirksomhet.

I Regjeringsplattformen vises det til at reindriften er en viktig næring i deler av landet. Den sikrer matproduksjon og utgjør livsgrunnlaget for mange mennesker. Videre at næringen er en forutsetning for samisk kultur og samfunnsliv.

Ved inngåelsen av Reindrifftsavtalen 2014/2015 har regjeringen særlig vært bevisst viktigheten av at reindrifftsloven og reindrifftsavtalen utfyller hverandre

og trekker i samme retning. Tilsvarende at øvrige økonomiske virkemidler også blir sett i sammenheng med disse virkemidlene. I den forbindelse ble det vist til at godkjente bruksreglene vil utgjøre fundamentet i ressursforvaltningen framover, og at det er en forutsetning for at en rekke av reindrifftslovens bestemmelser kommer til anvendelse.

Ved Stortingets behandling av Reindrifftsavtalen 2014/2015 sa næringskomiteen at avtalens hovedmål er å utvikle reindriften til en rasjonell markedsorientert næring, som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv, at reindriften må få utnytte potensialet for verdiskaping, og at forutsetningen for en moderne næring er kunnskap om økologisk bærekraft og marked.

Dagens reindrift baseres i stor grad på kjøttproduksjon. Dette er den viktigste inntektskilden i næringen. For å sikre god lønnsomhet i driften, er det derfor viktig å ha en høyest mulig kjøttproduksjon.

I mange distrikter har utøverne gjort tilpasninger i driften nettopp for å høyne kjøttproduksjonen til et nivå som maksimerer inntekter. I andre distrikter er situasjonen en annen. Statens forhandlingsutvalg vil påpeke at reindrifftsutøverne er selvstendig næringsdrivende som selv bestemmer sin fordeling av arbeidsinnsats og investeringer mellom reindriften og andre formål. I den forbindelse fremheves de muligheter som ligger for økt slakteuttak i mange distrikter for å oppnå et bedre økonomisk resultat.

(Klipp fra Statens tilbud til årets reindrifftsforhandlinger)

Mer reindrift i Rus

Russerne satser nå både på reindrift og turisme på Fiskerhalvøya. Området har vært avstengt i 70 år. Men nå er de rike beitene blitt tatt i bruk på Fiskerhalvøya som ligger tett opptil den norske grensen.

Fiskerhalvøya, den nordligste delen av Russland og Kola, var i flere tiår et lukket land og militært territorium med ferdselsrestriksjoner. Nå har det blitt åpnet for reiselivsutvikling og reindrift siden 2010.

Det er nå ett og et halvt år siden det kommunale «Pechenga Company» ble etablert for å utvikle reindrift på Fiskerhalvøya. Starten har gått bra og det kommunale selskapet har nå rundt 500 dyr i flokken. Flokken har siden økt betydelig i antall de siste år skriver Petsjenga kommune i en pressemelding.

– Det er mulig at vi kan få det første reinkjøttet fra Rybachy allerede i år, sier Aleksander Molotsov i Petsjenga kom-

muneadministrasjonen til det russiske nettstedet *SeverPost*.

Fiskerhalvøya har ikke blitt brukt som beiteland for rein i flere tiår, er rik på lav, og er et godt beiteland. Reinen på Fiskerhalvøya blir gjetet og voktet av samer fra Lovozero, som er kjerneområdet for urfolk og reindriftnæringen på Kolahalvøya.

Petsjenga kommune har støttet byggingen av et turistkompleks som sammen med reindriften skal by på arbeidsplasser og utvikling. Tre av totalt seks hus er allerede bygget – resten vil være klar i løpet av året. Turistbasen vil ha plass til 30 personer når den står helt ferdig. Både reindrift og turistbase er utviklet med budsjett og finansiering fra private investorer.

sland

Fiskerhalvøya tett opptil norskegrensen på Kola har i alle årene etter krigen vært lukket land med militære formål. Nå er denne delen åpnet for næringsutvikling, også for reindriften. Fiskerhalvøya har særdeles godt reinbeite.

Øyene Rybatsjij og Srednij brukes av Nordflåten som treningsfelt, men det skal visstnok ikke legge hinder i veien for å utvikle både reindrift og turisme i området.

Før andre verdenskrig var Fiskerhalvøya en koloni av norske emigranter, såkalte «Kolanordmenn» levde på Fiskerhalvøya. Under krigen ble nordmenn og andre sivile evakuert fra området. Men nå en mannsalder senere skal området få ny giv og næringsutvikling.

Det er Barents Observer og russiske nettstedet som skriver dette.

Turistbasen som er under utbygging skal ha plass til grupper på 30 turister. Det er private investorer som står bak.

Et kommunalt utviklingselskap har igangsatt reindrift i området, og bygger nå også en turistbase for å sikre større virksomhet og økt sysselsetting i Pechenga kommune.

Omorganiseringen i forvaltningen

De siste års omorganisering innen forvaltningen av reindriftsnæringen har vært omfattende. Det har kommet endringer og skifte i forvaltningsoppgaver, navneendringer og mer til. Her er en kort oversikt over hvem som gjør hva i forvaltningen av reindrift.

Når reinen på Karasjokfjellet i distrikt 16 samles inn i samlegjerdet på Nattvann for offentlig kontrollert telling i slutten av februar – så er det fylkesmannen i Finnmark sitt ansvar.

Fra 1. januar 2014 har **fylkesmannen** fått overført oppgaver som områdestyret hadde. Områdestyret er fra samme tidspunkt avviklet. Også personell som tidligere var i Reindriftsforvaltningens områdekontorer i de 6 reinbeiteområdene i Norge, er nå fylkesmannens ansatte. Fylkesmannen i Finnmark, Troms, Nordland og Nord- og Sør-Trøndelag har nå egne administrative enheter for reindriften.

Fylkesmannen er regional reindriftnmyndighet, og har en viktig rolle i å legge til rette for dialog og samhandling med

reindriftnæringen. Næringsutøvere er i kontakt med fylkesmannen når de gir Melding om reindrift og søker om tilskudd til siidaandel og til distriktet. Fylkesmannen kvalitetssikrer grunnlagsdata (reintallsavgang og tilgang, personer i næring etc.) før de sendes over til Landbruksdirektoratet.

I tillegg til behandling av tilskuddssøknader, skal fylkesmannen også behandle søknader om reinmerker, gjeterhytter, gjerder og anlegg og følge opp med kontroll etter vedtak. Videre er det fylkesmannen som skal følge opp at ulovlige gjerder og anlegg blir fjernet.

Når det gjelder arealforvaltning, så er det fylkesmannen som behandler bruksreglene fra reinbeitedistriktene. Fylkesmannen skal se til at alle distrikter har oppdatert

Fra 1. januar ble reindriftskontorene med agronomene overflyttet til fylkesmannen. Det er nå derfra det organiseres de offisielle tellingene innen reindriften landet rundt.

distriktsplan. Distriktsplanene danner et viktig grunnlag for kommunale og fylkeskommunale planleggingsprosesser.

Fylkesmannen har ansvaret for å reagere ved regelbrudd i næringen (beitebruk, reintall) og skal ha dialog med Landbruksdirektoratet om oppfølging av vedtak.

Statens reindriftsforvaltning ble i 2014 slått sammen med Statens landbruksforvaltning. 1. juli 2014 oppsto disse 2 forvaltningsenhetene sammen som et nytt direktorat. Tidligere Reindriftsforvaltning ble en egen avdeling i **Landbruksdirektoratet**, og er lokalisert i Alta. Alle andre avdelinger i Landbruksdirektoratet holder til i Oslo.

Landbruksdirektoratet har ansvar for både landbruket og reindriften her i landet. Avdeling for reindrift omtrent

de samme oppgavene etter omorganisering, som før. Landbruksdirektoratet skal arbeide det med de langsiktige målsettinger for reindriften, deriblant kartlegging og utvikling av reindriftnæringen. Det er Landbruksdirektoratet som har ansvaret for å utarbeide beslutningsgrunnlag for reindriftsavtalen. I Alta mottas reindriftsmeldinger og rapporter fra reindriften, det er også her det utarbeides de årlige ressursregnskapet for reindriften og totalregnskapet. Landbruksdirektoratet er klageinstans for tilskuddssaker behandlet hos fylkesmannen.

Landbruks- og matdepartementet (LMD) har det overordnede politiske ansvaret og styringen også for reindriften. Lmd forhandler på vegne av staten med Norske reindriftsamers landsforbund om den årlige reindriftsavtalen. Lmd legger også frem forslag om den politiske styring av reindriftnæringen for regjering og storting.

Reindriftsstyret oppnevnes av Lmd og Sametinget og er et offentlig forvaltningsorgan. Reindriftsstyret skal utføre en rekke oppgaver som er gitt i eller med hjemmel i reindriftsloven, og bidra til at myndighetene når de overordnede målene for reindriftpolitikken som er fastsatt av Stortinget. Reindriftsstyret fastsetter for eksempel reintall for distriktene, og godkjenner reintall som fremkommer i distriktenes bruksregler. Styret er klageorgan for vedtak gjort av fylkesmannen.

Reintallet har vært overmåte viktig i forvaltningen de senere år. Hvert år brukes store ressurser på å telle så mange distrikt som mulig. Tellingene har blitt konsentrert i Finnmark etter de store pålegg om reintallsreduksjoner i mange distrikt.

Konkrete oppgaver og ansvarsområder:

Fylkesmannen

- Regional reindriftsmyndighet
- Skal ivareta myndighetenes overordnende ansvar for reindriften
- Oppfølging av grensegjerder
- Kontroll av reintall, gjerder og anlegg etter avklaring med Landbruksdirektoratet
- Organisering av pramming av rein til/fra øyene i Finnmark og Nord-Troms
- Behandling av søknad om reinmerke/ sekretariat for merkenemndene
- Forvaltning av tilskudd til siidaandeler og tamreinlag, reinbeitedistrikter og tilskudd til kompensasjon som angår tiltak mot radioaktivitet i reinkjøtt
- Kvalitetssikring av grunndata fra næringen i fagsystemene
- Følge opp eller utarbeide bruksregler for distriktene
- Påse at distriktene utarbeider eller oppdaterer distriktsplanene

Landbruksdirektoratet

- Nasjonal reindriftsmyndighet som har ansvar for å sette i verk viktige deler av den nasjonale reindriftpolitikken
- Sekretariat for Reindriftsstyret, Reindriftnæringens utviklingsfond, Klagenemnd for merkesaker, Markedsutvalget for reinkjøtt og Økonomisk utvalg.
- Samhandling med fylkesmannen om å nå målet om bærekraftig reindrift. Dette gjelder forhold knyttet til kontrolloppgaver, utviklingsoppgaver og sanksjoner.
- Digitalisering av reindriftnæringens arealbrukskart sammen med Norsk Institutt for skog og landskap, og videre kvalitetssikring av arealdata.
- Sikre reindriftnæringens arealer og dokumentere arealbruken
- Klageinstans for bl.a. tilskudd til siidaandeler og tamreinlag
- Utarbeidelse av grunnlag for reindriftsavtaleforhandlingene
- Forvaltning av reindriftsavtalens virkemidler og reindriftslovens bestemmelser
- Veiledningsrolle overfor reindriftnæringen og fylkesmannen
- Oppfølging av tiltak over reindriftsavtalen

Kompetansenettverket for lokalmat:

Tar grep om det eksklusive reinkjøttet

Det er økt behov for kunnskap i bedriftene om hvordan kvaliteten i verdikjeden skal opp – og ivaretas. Reinkjøttet er en eksklusiv råvare – som gjennom spesialtilpassede kurs skal utvikles til enda mer eksklusive produkter.

Kompetansenettverket for lokalmat gjennomfører for Innovasjon Norge og reinprogrammet matfaglige kurs i hele landet. I tillegg kjører de i samarbeid med Matmerk ulike markeds kurs. Kursene utvikles årlig på bakgrunn av behov fra næringa.

– I 2015 vil vi kjøre 4 kurs spesifikt rettet mot de som foredler reinkjøtt, forteller

Hilde Halland som er leder for kompetansenettverket for lokalmat.

– Dette er kurs i slaktehygiene, nedskjæring, foredling – med fokus på spekepølser og middagspølser. I tillegg skal vi gjennomføre kurs i produktpresentasjon mot salgsstand, samt kurs i pakking og emballering. Med erfarne og dyktige kursledere vil kursene være

aktuelle for alle som driver med videreforedling av reinkjøtt.

– Det første kurset om pakkemetoder er i mai på anlegget til Nofima på Ås. Det handler om pakking, kjøttkvalitet, holdbarhet, og prosesser, holdbarhet og mikrobiologi i teori og praksis. De neste kursene er ikke datosatt men følg med på vår facebookprofil/hjemmeside så vil

Spesialtilpassede kurs for reinkjøttforedlere i 2015:

Kurs	Dato	Sted	Påmelding til
Pakking av reinsdyrkjøtt	20.–21. mai	Ås i Akershus (Nofima)	hilde.halland@bioforsk.no
Spekepølser og middagspølser av reinsdyrkjøtt	Juni 2015	Trøndelag	hilde.halland@bioforsk.no
Produktpresentasjon på demo og på salgsstand	August	Finnmark	polarurt@gmail.com
Slaktehygiene og nedskjæring av rein	Oktober	Grane på Helgeland	gun.utsi@gmail.com

du få oppdatert informasjon. Og – ser utøvere selv behov for kurs så ta gjerne kontakt med oss, så kan vi prøve å tilrettelegge andre kurs som næringa selv etterspør, sier Hilde Halland.

Besøksordning

I tillegg til kurs tilbys en besøksordning. I en besøksordning kan en matbedrift gratis få en kompetanseperson etter eget behov inn i bedriften i inntil to dager. Det er med andre ord en gratis ordning for bedriften.

- Et slikt besøk har vært en viktig faktor for utviklingen i flere matbedrifter. Matmerk tilbyr også besøksordning der en får hjelp til å komme videre med salgs- og markedsarbeidet i bedriften.

Hilde Halland.

• fakta

Kompetansenettverket er en del av Innovasjon Norges *Program for Lokalmat og Grønt reiseliv* samt *Reinprogrammet*. Gjennom programmet tilbys mange gode ordninger som kan hjelpe din bedrift videre. Ta kontakt med rådgiveren i Innovasjon Norge i ditt fylke for ytterligere info.

Les mer på:

www.innovasjon norge.no/lokalmat

Ta kontakt med Hilde Halland, hilde.halland@bioforsk.no, tlf. 920 71 008, om du er interessert i å benytte deg av besøksordningen eller ønsker å melde inn kursbehov.

Reinbeitekonvensjonen mellom Norge og Sverige:

– Saken holdes varm

Det har nylig vært møte mellom landbruks- og matminister Sylvi Listhaug og den svenske landsbygdsminister Sven-Erik Bucht i Longyearbyen på Svalbard. Den norsk-svenske reinbeitekonvensjonen var det hete tema der nord i polarlandet.

Partene drøftet situasjonen for den norsk-svenske reinbeitekonvensjonen. Heller ikke denne gang kom man helt i mål, men drøftingene skal fortsette. Det er på høy tid å få på plass en konvensjon om den grenseoverskridende reindriften.

Helt siden 2005, da 1972-konvensjonen opphørte å gjelde, har man ikke hatt noen felles regler i de to landene for den grenseoverskridende reindriften. Norge videreførte 1972-konvensjonens bestemmelser i egen lov, mens Sverige valgte å legge lappekodisillen fra 1751 til grunn. I praksis har dette ført til at svensk reindrift også etter 2005 har kunnet fortsette å bruke de områdene i Norge som de kunne etter 1972-konvensjonen.

Norsk reindrift har derimot i praksis vært utestengt fra utøvelse av vinterbeite etter 1972-konvensjonens områder på svensk side.

– Det er på høy tid at vi kommer videre i denne saken, sier landbruks- og matminister Sylvi Listhaug. – Jeg ser derfor

Landbruks- og matminister Sylvi Listhaug. (Foto: Statsministerens kontor, SMK)

fram til et nytt møte med min svenske kollega i slutten av juni. Da har jeg forhåpninger om at vi kan bli enige om et konkret opplegg for det videre løp, blant annet tidsplanen. I dette arbeidet inngår også en vurdering av forslagene fra den samiske arbeidsgruppen som tidligere fikk i oppdrag å komme med forslag til endringer, tilføyer Listhaug.

Positiv dialog mellom fylkesmannen og reindriftn

Fylkesmannen i Troms ønsker å bidra aktivt til utvikling av en bærekraftig reindriftnæring og vil ha et spesielt fokus på næringens utvikling i tiden framover. Derfor ble det gjennomført en reindriftnkonferanse der forvaltning og næring møtes for å diskutere felles utfordringer.

Reindriftn har vært skeptisk til at fylkesmannen skulle få en sentral rolle etter at områdestyrene ble nedlagt. I tillegg har reindriftn faglige utfordringer både med arealbruk og rovviilt. Med denne konferansen ønsket arrangørene (Fylkesmannen i Troms og prosjektet Dyr i drift) å informere og legge til rette

for kunnskapsdeling og dialog omkring forvaltning, bærekraft og miljø. Om dialog og samarbeid.

– På konferansen i Tromsø var målgruppen reinbeitedistriktene i Troms og fra Finnmark med sommerbeiter i Troms og samebyer i Sverige som har beite i Troms og andre interesserte. Målsetningen var å gi en presentasjon av hva FM i Troms har oppnådd ett år etter overtakelsen og presentere utfordringer og planer for arbeidet fremover, Konferansen var selvfølgelig også en arena for god dialog og tilbakemeldinger fra næringen på vårt arbeid, fortalte Øysten Ballari,

fagansvarlig for reindriftn hos Fylkesmannen i Troms.

– Tilbakemeldingen vi har fått fra reindriftn etter overtakelsen som forvaltningspart er veldig god. Vi hadde noe å leve opp til da næringa i utgangspunktet var skeptiske til fylkesmannens nye rolle. Vi er en forvaltning som må avmåle reindriftns interesse overfor andre. Det som er viktig hos fylkesmannen er at de avgjørelsene som treffes – enten de er positive eller negative så skal det føles og forstås at man blir behandlet saklig og rettferdig. Og at næringens rettigheter ivaretas.

På linje

Fylkesmannen håper i de fleste tilfeller at næring og forvaltning vil være på linje i avgjørelser. Men selvfølgelig vil det komme konflikter med andre samfunnsinteresser, og disse skal vi være til hjelp med å løse.

– Hos fylkesmannen er vi mange aktører med flere forvaltningsavdelinger hvor også andre instanser er involvert. Eksempelvis innenfor rovvilt der vi har et eget «rovforum» som har møter annenhver uke, der miljøavdelingen, reindriftsforvaltningen og landbruksavdelinga fra FM sammen med SNO møtes. Slik kan næringens utfordringer bli tatt opp tidlig i fastsettelse av rammene for ulike tiltak innen rovviltforvaltningen.

Det viktigste i den nye forvaltningen er at flere fagfolk fra ulike sektorer er samlet hos fylkesmannen. Dette gir muligheter for bedre samordning og samarbeid.

– Samtidig gir det synergier med at flere fagmiljø i embetet kan trekkes tidlig inn i våre saker med tverrsektorielle karakter og saker med behov for mer kompliserte avveininger f.eks. innen det juridiske området. Dette mener jeg gir oss en bedre plattform enn tidligere for å få til en best mulig håndtering av reindriftssakene, sier Ballari.

Rovdyrene

I Troms er rovviltsspørsmålet den viktigste utfordringen i reindriftnæringen. Sett i forhold til arealbruk og tap, dette kommer tydelig fram i vår dialog med beitedistriktene i Troms og de svenske samebyene som beiter i Troms om sommeren.

Høye rovdyr tap er en stor utfordring også for oss i forvaltningen hos FM.

Fylkesmannen i Troms ønsker å bidra aktivt til utvikling av en bærekraftig reindriftnæring og vil ha spesiell fokus på reindriftnæringen i tiden framover også innenfor det arbeidet vi gjør i rovviltforvaltning.

Fylkesmannen vil gjerne ha tilbakemelding på hvordan vi best skal kunne samle opp og nyttiggjøre oss reindriftnæringens kunnskap, vi ønsker en idédugnad når det gjelder hvilken forskning eller hvilke praktiske forebyggende tiltak som kan virke.

Prosjektet «Dyr i drift» som er et samarbeid mellom miljø og landbruks- og reindriftsforvaltningen er et tiltak som er igangsatt med mål om å bidra til å redusere skader fra rovvilt på beitedyr.

– Viktig med konferansen var også å vise det mangfoldet i forvaltningen som utføres hos fylkesmannen. FM vil jobbe med å styrke arbeidet på tvers av sektorene fordi reindriften er ei næring hvis interesser berører veldig mange andre samfunnssektorer. Gjennom dette kan vi bidra til større forståelse for reindriftnæringens behov og utfordringer, for å få til mer helhetlige og forvaltningsoverskridende løsninger som er nødvendig for å ivareta næringens behov.

Det beste for å få dette til er å fortsette den gode dialogen med næringa som kan gi oss kunnskap til å finne de beste forvaltningsmessige tilpasninger for gode løsninger, sa Ballari under konferansen.

– Vi kommer ikke til å bli gode forvaltere av reindriften hvis vi ikke bruker kunnskapen fra næringa aktivt. Fylkesmannen ser nytten i å samle hele «reindriftstroms» en gang i året. Også i 2016, sier Øystein Ballari.

Flytter til nye lokaler

Landbruksdirektoratets avdeling for reindrift i Alta er i ferd med å bytte kontorlokaler. Like før påske har kontoret flyttet noen hundre meter, fra Markveien 14 til Bjørn Wirkolas vei 111. Det er i samme bygg som NRK Finnmark holder til, rett ved Nordluskatedralen. Ny besøksadresse blir dermed Bjørn Wirkolas vei 111-H0301.

Påminnelse – melding om reindrift

Påminnelse om fristen for innlevering av melding om reindrift, søknad om tilskudd og søknad om erstatning for rein drept av fredet rovvilt er 10. april. Pålogging skjer med elektronisk id, f.eks. altinn.no.

Møteplaner for første halvår 2015

Reindriftsstyret:
5.–6. mars – Alta
5.–6. mai – Tromsø
10. juni – Stjørdal

Reindriftnæringens utviklingsfond:
7. april – Oslo
23.–24. april – Ålesund

Klagenemnd for merkesaker:
20. mai – Alta.

Reinkjøttnæringen samlet i Alta

De er ikke mange. Men de har hånd om det meste og mest eksklusive kjøttet som leveres i Norge. Innovasjon Norge og Markedsutvalget samlet næringen for reinkjøtt på seminar i Alta. Der ble strategier for fremtidig verdiskaping drøftet.

Det er tredje året konferansen for reinkjøtt næringen arrangeres av Innovasjon Norge og Markedsutvalget for reinkjøtt. Mange sentrale utfordringer, muligheter og markeder ble diskutert.

– Konferansen er en viktig fellesarena for reinkjøttbedriftene i Norge. Der aktørene og virkemiddelapparatet får faglig påfyll, i en sosial setting og ikke minst kan diskutere de utfordringer og muligheter som ligger i bransjen.

– Reinkjøttbransjen er godt spredt over hele landet. Slike konferanser og samlinger er viktige og nyttige for

kompetanse og nettverksbygging. Og vi ser at mye positivt har skjedd de siste år. Reinkjøttbransjen er unik. Det er gledelig at så mange har kommet, sa Atle Malinen som kunne fortelle at til konferansen i Alta var det 60 påmeldte.

– Det er artig å følge med den spennende utviklingen i næringen. Det er muligheter for vekst. For å løfte fram produktene som tilbyder må man tenke mer enn bare kvalitet på produktene. Og det er ikke bare en ny logo som er viktig. Det er mye mer. Merkevarerbygging. De gode historiene. Visuell identitet og riktig bedriftsprofilering.

Alt henger i sammen, og det er et viktig arbeid for bedriftene for å lykkes. Kontakt Innovasjon Norge. Vi stiller med gratis rådgiving og kompetanse, oppfordret Ingrid Mathisen som jobber med design i Innovasjon Norge.

Nye takter

Det er nye takter, det er en konsolidering i kjøttmarkedet. I Finnmark er det en ny stor og enerådende aktør – Finnmark rein – som har store ambisjoner om å bli størst på reinkjøtt i Norden. Den andre store – Reinsdyrslakteriet Stensaas – endrer profil, de satser nå i større grad på tradisjoner og spesialisering og ikke på volum. I tillegg er det en rekke små aktører som er i ferd med å etablere seg og andre som kanskje skal utvide.

Markedsutvalget for reinkjøtt jobber med merkevaren «Rein – helten på vidda». Matprat jobber aktivt med

Atle Malinen i Innovasjon Norge.

kampanjer og profilering av reinkjøtt. Innovasjon Norge tilbyr 18 millioner for å støtte gode prosjekter. Gjennom reindrifftsavtalen er det også øremerkede midler. Mye tyder på at markedet er i endring. Etterspørsel og priser skal opp.

Det er nye tider for reinkjøttbransjen og det har aldri vært satset så bredt på markedsføring av reinkjøtt. Markedet etterspør flere produkter, andre produkter og det er en trend at unge

forbrukere vil ha noe annet enn surret steik og filet. Reinkjøttbransjen må fornye seg, lytte til hva kunden vil ha og ikke minst sørge for at man kan levere det næringa lover.

– Reindriften har et unikt utgangspunkt og mange fortrinn. Etterspørselen etter reinkjøtt er god og økende. Særlig hyggelig er det jo også at de yngre forbrukerne har fått øynene opp for reinkjøttets fortreffelighet. Det er blant

de unge salget av reinkjøtt øker mest, og det er veldig lovende signaler. Det finnes knapt reinkjøtt på lager og markedet vil ha mer, sa leder i Markedsutvalget John Anders Lifjell.

De fantastiske resultater reinkjøtt har oppnådd i markedet kan mye tilskrives Markedsutvalget som kom i gang med sitt arbeid i 2010. Det var absolutt rett verktøykasse til rett tid. Selv med markedsføring finansiert av tilskudd gjennom reindrifftsavtalen, så må man regne med at deler av markedsføringen av reinkjøtt etterhvert skal komme fra næringen selv.

– Markedsutvalget har vært toget, men det er nå tiden der for at næringen og reinkjøttbransjen selv må bli med på å finansiere de markedsmessige aktivitetene der ute. Reinkjøttbedriftene her i landet består av noen få store, og veldig mange små. Tiden er nå der at bedrifter og nettverk må samarbeide enda bedre, sa Morten Floor i en oppsummering av seminaret.

For lite reinkjøtt

– Målrettet markedsføring over tid har gitt fantastiske resultater. Unge forbrukere har fått øynene opp for reinsdyrkjøtt. Etterspørselen etter reinkjøtt har aldri vært større. Gjennom generisk markedsføring har MatPrat bidratt til å snu markedssituasjonen på reinkjøtt: det fins ikke nok kjøtt til å mette forbrukerne, fortalte Ragnhild Kolvereid fra opplysningskontoret for egg og kjøtt / Matprat under konferansen.

Markedsføring av et knapphetsgode

Markedssituasjonen for reinkjøtt er lysende og etterspørselen er større enn produsentene kan levere. Problemet er at det finnes lite reinkjøtt.

Til tross for knapphet av kjøtt har Are Figved i *Finnmark rein* klare målsetninger om framtiden og økt vekst. Etterspørselen må øke ytterligere. Og prisene skal opp.

Butikkjedene er interessert å få prisene ned. Finnmark rein er interessert å jobbe prisene opp. – Og jeg tror alle som jobber med reinkjøtt ønsker det. Det vil øke prisen til reineier og de som selger produkter til markedene. Hvordan kan dere gjøre det? Jo – den beste måten er å øke etterspørselen, fortalte Are Figved leder av Finnmark Rein AS.

– Reinkjøttmarkedet er lite. Ikke bitte-liten – men knøttlite. Reinkjøttmengden utgjør under 1 % av rødkjøttproduksjonen i Norge. Det slaktes 30 000 tonn sau, 60 000 elg med slaktevekt på 9000 tonn. De siste ti årene har det blitt slaktet stabilt rundt 1700 tonn rein fra 70 000 rein. Tilbudet er gitt. Det er ikke flyttbart – mengden som slaktes er lik fra år til år. Elg er eksempelvis 6 ganger så stor i volum som rein. Men elgkjøttet koster mye mer enn reinkjøtt. Det selges mer rakfisk i Norge enn reinkjøtt.

– Hvis nordmenn byttet ut kjøttdeig med reinkjøtt en fredag i året, så hadde all finnbiffen i Norge blitt solgt – på én

– Reinkjøtt i sin helhet er ikke for alle. Og det er ikke et helårskjøtt. Det er en sesongvare og vi må få aksept for det. Det skal ikke ligge i butikkhyllene hele året. Det skal være noe som folk venter på. Akkurat slik de har klart det med eksempelvis pinnekjøtt – et sesongprodukt, sier Are Figved.

OEK/MATPRAT

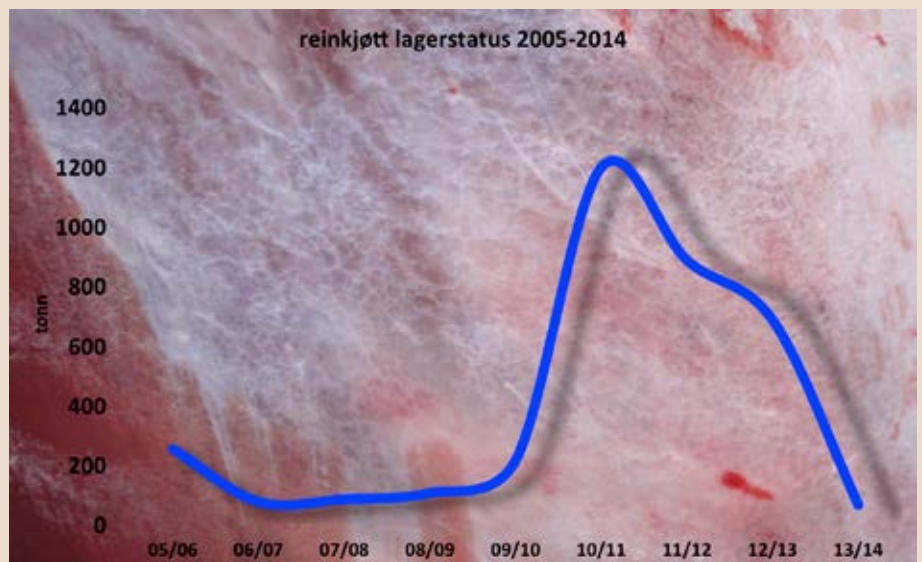

OEK/MATPRAT

dag. Så liten er vi i kjøttmarkedet. Og kjøttet skal ikke koste det samme som kjøttdeig. Det skal koste skjorta. Vi må sørge for at etterspørselen er der. Vi skal selge kjøttet til den som betaler best. Reinkjøtt er ikke for alle. Russisk kaviar er ikke for alle.

– Vi trenger nye produkter og vi trenger produkter som er kundetilpasset. Vi kan mene hvordan vi skal selge reinkjøtt. Men vi må spørre hva er det markedet vil ha? Dette er jobb alle i næringa må jobbe med. Vi må spørre, og vi skal gi dem det og vi må ha en riktig pris. Vi må bli enda flinkere å samarbeide med alle i næringa om reinkjøtt. Og vi skal være en viktig samarbeidspartner for alle.

Reinkjøttbedriftene må bli en reell forhandlingspartner imot butikkjedene. Til sammen omsetter deltakerne på reinkjøttseminaret i Alta kanskje 99 % av reinkjøttet i Norge.

Økt etterspørsel har redusert lagrene de siste årene.

– Hadde vi stått sammen hadde vi vært en reell forhandlingspartner. Jobber vi hver for oss må kjedene velge. Og vi må konkurrere. Det er ingen tjent med. Vi må kunne bevise til kundene at vi kan sikre og være stabile leverandører.

Det er hva kunden etterspør som er viktigst. Men hovedbudskapet mitt er øk etterspørselen og prisene skal opp. Men vi må alle gå i samme takt – og da må vi samarbeide, sa Are Figved i Finnmark rein.

Skremmer dette

Det kraftige trykket på reindriftens arealer er utfordrende. Det bygges kraftlinjer, vindkraftanlegg, hyttebyer og veier i reindriftnæringens beite- og kalveland i sør og nord. Utbyggingsplanene har de siste år økt dramatisk i antall. Storsamfunnet fortrenger stadig større andel av reindriftens tradisjonelle enemerker til energiproduksjon fra vindkraftanlegg og tunge overføringslinjer.

Reindriften og beitedistriktene er skeptiske til de hyppige planene og ikke minst til de anlegg som har kommet gjennom nåløyet og fått konsesjon. Likevel er erfaringene fra reindriften delte, noen reineiere mener at med fornuftig plassering og i samarbeid med reindriften selv kan skadevirkningene minskes. De fleste derimot er totalt imot enhver kraftutbygging i sitt beiteland.

Det har vært forholdsvis lite forskning på langtidseffektene på reindriften her i landet. Resultatene på de fleste aller

undersøkelsen som er gjennomført viser et entydig resultat. At vindkraftverk med påfølgende infrastruktur har negative konsekvenser. Men virkningene kan variere. Det er stor variasjon fra anlegg til anlegg. Størrelse, plassering og ikke minst reindriftas bruk av områdene varierer mye. Det samme er de naturgitte forholdene. Høyfjell eller skogområder. Endring i flokkstruktur, trekkveier, endringer i beite, kalvingsområder og reinens naturlige årstidsvariasjon. Og klimaendringene.

reinen...?

A wide-angle photograph of a snowy mountain landscape. In the foreground, a herd of reindeer is grazing on the snow-covered slopes. A large power line tower stands prominently on the right side of the image, with power lines stretching across the sky. The background shows more snow-covered hills under a cloudy sky.

Utviklingen av rovdyr tetthet og annen menneskelig aktivitet og andre areal-inngrep, som ikke har med vindkraftverkene å gjøre. Mye er i endring, både klima og reindriften. Reindriften selv sier det er summen av alt dette som er det største problemet – og ikke nødvendigvis en enkelt utbygging. Men totalen. Det totale trykket. Dette er også noe myndighetene retter enda større fokus på, og forskningsmiljøene må belyse dette bedre. De helhetlige og langsiktige virkningene på reindriften må bedre fram.

Vindkraftutbygginger:

Mange berørte rein

Utbyggingsvillige energiselskaper har kastet blikket på våre åpne fjellvidder og vår forblåste kyststripe. Norske og utenlandske selskaper kappes om å få bygge. Reindriftnytt har sett på alle planene som kommer direkte i berøring med landets reinbeitedistrikter. Finnmark og Trøndelag peker seg ut som de typiske satsingsområder.

De senere år har interessen for vindkraftutbygginger økt betraktelig. En av grunnene er bedre finansieringsmulighet, økende kraftbehov og myndighetenes større satsingsvilje på fornybar energi. I Norge er forholdene gode for vindkraft med en stormfull kyststripe, samt vide fjellvidder. I tillegg er det kort avstand inn mot et stadig bedre stamnett for en felles nordisk kraftforsyning. Områdene her i landet som er utpekt ligger for det meste i den nordlige delen av landet. Vindkraftenergien blir det nye eksportartikkelen nordfra.

Finnmark

Interessen for å utbygge vindkraft lengst i nord har de siste tiårene vært betydelig.

19 anlegg og områder er i ulike faser av planlegging eller drift. I Finnmark er 5 anlegg avslått gitt konsesjon, de siste er begge anleggene til Aurora i Kvalsund samt Hammerfest, som berører reinbeitedistrikt Fálá/Kvalsund, Gearret-njarga og Fiettar.

Flere vindkraftanlegg i Finnmark er allerede utbygd og i drift, det er hittil 5 anlegg. Mange anlegg er under utredning eller bare kommet i en tidlig fase av søknad om konsesjon. Tre planlagte anlegg i vestfylket vil trolig få direkte følger for reindriften, det er Digermulen i Gamvik, Laksefjorden i Lebesby og Snefjord i Måsøy. Her er planprosessen ikke kommet langt.

Troms og Nordland

I Troms er Fakken allerede bygd av Troms Kraft Produksjon. De har også søkt om konsesjon for Rieppi i Storfjord, et anlegg som vil få 26 turbiner og som også er svært omstridt. Reindriften i området, Helligskogen reinbeitedistrikt, som sier at en utbygging vil få middels store konsekvenser og direkte legge beslag på kalvingsland. Det vil også komme som en tilleggsbelastning til ellers stor utferdsel og bruk av området. Det er i Troms gitt konsesjon til anlegg på Sandhaugen, Raudfjell, Kvittfjell og Maurneset.

I Nordland er også interessen for utbygging av vindkraft stor. Samlet her er det en liste på 19 ulike anlegg. Derav er 6 avslått, 3 er det søkt konsesjon for, ett anlegg i Vefsn på Kovfjellet er det fastsatt et utredningsprogram for. I Namsos og Narvik er to vindkraftanlegg i drift, og det er gitt konsesjon til 7 anlegg. Derav er et av de mest omstridte i Nordland – Kalvatnan. Det er et anlegg som Fred Olsen Renewables vil bygge, konsesjon er gitt, men det er påklaget. Anlegget vil få 72 turbiner, her er to berørte reinbeitedistrikter, Voengelh-Njaarke reinbeitedis-

Sommerens demonstrasjon
mot vindkraftanlegget
på Kalvvatnan.

FOTO: STEIN ARE RAKNES

beitedistrikter

trikt og Åarjel-Njaarke reinbeitedistrikt. Utbyggingen vil gi store negative følger for reineierne som bruker området.

Trøndelagsområdet

I Nord-Trøndelag er det flere anlegg som nå er søkt konsesjon for. Kopperå, Hyllfjellet, Sognavola og Markavola. Alle berører Færen og Sjækerfjell distrikter og samtlige er vurdert til å ha store negative konsekvenser. I tillegg skal det nå utredes for konsekvenser i Mariafjel-

let i Lierne/Rørvik og Grøndalsfjellet i Namskogan.

Fosen er allerede hardt belastet med etablerte anlegg. Fosen er det område i Norge som nå står for det hardeste presset fra vindmølleutbygginger og reindriften har gitt uttrykk for at det ikke er liv laga om alle utbyggingene realiseres. Både planene om vindpark på Storheia i Åfjord og overføringslinja fra Namsos og Roan vil kolliderer med reindriftsinteressene til Fosen reinbeitedistrikt.

En lang prosess

En utbygging med vindkraft viser seg å være en langdryg prosess. Fra de første skisseplaner til de omfattende konsekvensutredninger (KU) som skal belyse utbyggingen fra alle vinkler. Det skal utredes om støy og estetiske hensyn for plasseringen, de naturinngrep byggingen medfører, samt de ulemper anlegget gir for lokalsamfunn og næringer – som for eksempel reindriften.

En utredning fra de første optimistiske

Visualisering av mulig framtidig vindmøllepark i Kopperåa, Færen reinbeitedistrikt. FOTOMONTASJE FRA KU/FALOVIND

Hva utgjør summen av disse utbyggingene? Her illustrert fra Kopperå som berører Færen reinbeitedistrikt. FOTOMONTASJE: FRA KU/FALOVIND

skisseplaner til endelig byggeplan omfatter mange høringsrunder, folkemøter og møter mellom utbygger og de berørte parter. I praksis viser det seg at en slik prosess tar mellom 5 og 10 år. Først da er man egentlig klar til å sette spaden i jorden.

I de aller fleste slike vindkraftutredninger er hovedfokus naturlig nok satt mot selve utbyggingen, i mindre grad blir det belyst det langsiktige kraftbehovet i et lokalt marked – eller om produksjonen skal styres mot et kontinentalt marked.

Elsertifikater

Vindkraft er foreløpig avhengig av en form for subsidie for å være bedriftsøkonomisk lønnsomt. Det finnes ulike støtteordninger for utbygging og ordningene varierer. Tidligere støttet man her i landet direkte enkeltprosjekter, deriblant gjennom ENOVA. Det ble den gang som kjent få igangsatte vindkraftprosjekter. Nå ses utbygginger både i et skandinavisk og europeisk marked.

Norge har nå et felles sertifikatmarked med Sverige. Elsertifikater, tidligere kalt

grønne sertifikater. Forbrukeren vil bli pålagt å kjøpe slike ut fra en andel av forbruket. Utbyggeren av anlegget får dermed en ny og ekstra inntektskilde fra forbrukeren i tillegg til strømforbruket. I mange prosjekter bærebjelken i finansieringen.

I Europa finnes også et annet støtte-system feed-in hvor produsenten av fornybar energi får et fast offentlig tilskott pr. kilowattime (kWh). Størrelsen på tilskottet varierer og er avhengig hvilken teknologi som benyttes.

Norge er forpliktet gjennom EUs fornybardirektiv å øke andelen fornybar energiforbruk fra i underkant av 60 % til 67,5 % innen 2020.

Store vindkraftutbygginger er kapitalkrevende under oppbygging, men i driftsfasen er kostnaden betydelig mindre – vinden er jo gratis, og vindkraften kan da konkurrere svært bra mot kull- og gasskraftverk. Selve investeringsfasen er ofte krevende og det er et kjennetegn at utbyggerne ofte kommer fra et kapitalsterkt miljø, i sjeldnere tilfelle fra det lokale kraftverket der hjemme.

Motstanden er stor mot det planlagte vindkraftverket i Nordland på Kalvvatnan.

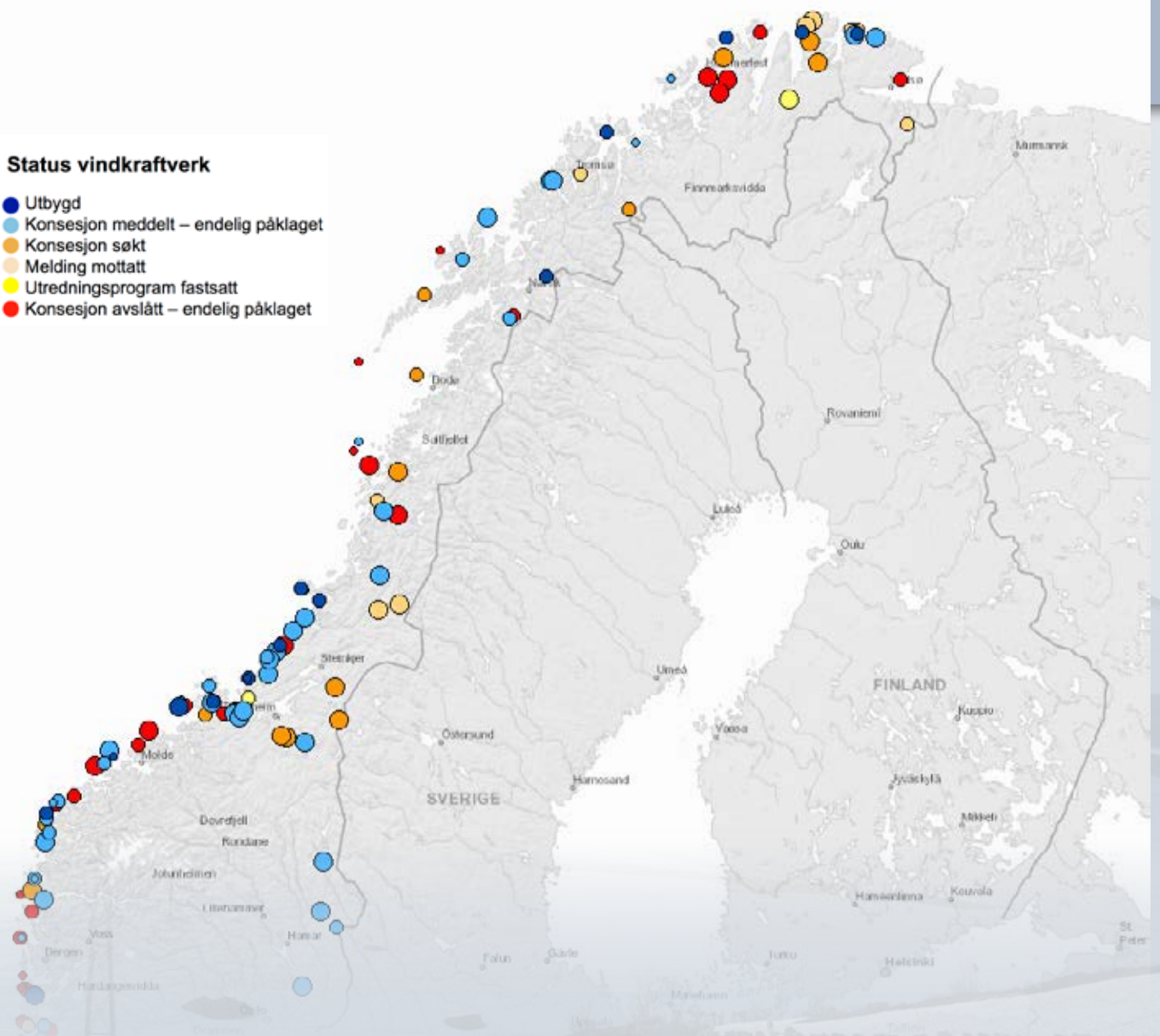
FOTO: STEIN ARE RAKNES

Oversikt og status på vindkraftprosjekter fra Trøndelag og nordover

Prosjekt	Utbygger	Kommune	Status
FINNMARK			
Digermulen	Fred Olsen Renewables AS	Gamvik	Konsesjon søkt
Laksefjorden	Fred Olsen Renewables AS	Lebesby	Konsesjon søkt
Snefjord	Finnmark Kraft AS	Måsøy	Konsesjon søkt
Borealis	Finnmark Kraft AS	Lebesby	Melding mottatt
Eliastoppen	Norsk Miljøkraft AS	Berlevåg	Utredningsprogram fastsatt
Bjørnevatn	Troms Kraft Produksjon AS	Sør-Varanger	Utredningsprogram fastsatt
Skjøtningsberg	Norsk Miljøkraft AS	Lebesby	Utredningsprogram fastsatt
Laukvikdalsfjellet	Statkraft Development AS	Berlevåg	Utredningsprogram fastsatt
Nordkyn	Statkraft Development AS	Lebesby;Gamvik	Utredningsprogram fastsatt
Råkkoeærro (nå Raggovidida)	Varanger Kraftvind AS	Berlevåg	I drift
Hamnefjell	Hamnefjell Vindkraft AS	Båtsfjord	I drift
Kjøllefjord	Kjøllefjord Vind AS	Lebesby	I drift
Havøygavlen	Arctic Wind AS	Måsøy	I drift
Dønnesfjord	Vindkraft Nord AS	Hasvik	I drift
Kvalsund	Aurora Vindkraft AS	Kvalsund	Avslått
Fálesrášša	Aurora Vindkraft AS	Kvalsund	Avslått
Magerøya	Statkraft Energi AS	Nordkapp	Avslått
Hammerfest	Statkraft Development AS	Hammerfest	Avslått
Skallhalsen	Statkraft Energi AS	Vadsø	Avslått
TROMS			
Rieppi	Troms Kraft Produksjon AS	Storfjord	Konsesjon søkt
Kroken	Fred Olsen Renewables AS	Tromsø	Utredningsprogram fastsatt
Sandhaugen teststasjon	Norsk Miljøkraft Forskning & Utvikling AS	Tromsø	Gitt konsesjon
Raudfjell	Norsk Miljøkraft Raudfjell AS	Tromsø	Gitt konsesjon
Maurneset vindkraftverk	Vindkraft Nord AS	Nordreisa	Gitt konsesjon
Fakken	Troms Kraft Produksjon AS	Karlsøy	I drift
Kvitfjell	Norsk Miljøkraft Tromsø AS	Tromsø	Gitt konsesjon
NORDLAND			
Gimsøy	Lofotkraft Vind AS	Vågan	Konsesjon søkt
Helligvær vindkraftverk	Zephyr AS	Bodø	Konsesjon søkt
Sjonfjellet	Norsk Grønnkraft AS	Nesna;Rana	Konsesjon søkt
Kovfjellet	Nord-Norsk Vindkraft AS	Vefsn	Utredningsprogram fastsatt
Ånstadblåheia	Vesterålskraft Vind AS	Sortland	Gitt konsesjon
Andmyran	Andmyran Vindpark AS	Andøy	Gitt konsesjon
Øyfjellet	Eolus Vind Norge AS	Vefsn	Gitt konsesjon
Ytre Vikna	Nte Energi AS	Namsos;Fosnes;Vikna;Nærøy;Bindal	I drift
Nygårdsfjellet trinn 1	Nordkraft Vind AS	Narvik	I drift
Kalvvatnan	Fred Olsen Renewables AS	Namsskogan;Bindal	Gitt konsesjon
Vardøya	Nord-Norsk Vindkraft AS	Træna	Gitt konsesjon
Nygårdsfjellet trinn 2	Nordkraft Vind AS	Narvik	Gitt konsesjon
Sørfjord	Nordkraft Vind AS	Tysfjord	Gitt konsesjon
Mosjøen	Fred Olsen Renewables AS	Vefsn;Grane	Avslått
Røst	Vindkraft Nord AS	Røst	Avslått
Hovden	Vesterålskraft Vind AS	Bø (N.)	Avslått
Træna	Rødøy-Lurøy Kraftverk AS	Træna	Avslått
Skogvatnet	Statskog SF	Tysfjord	Avslått
Sleneset	Nord-Norsk Vindkraft AS	Lurøy	Avslått
NORD-TRØNDELAG			
Kopperaa	E.on Wind Norway, Branch Of E.on Wind Norway	Meråker;Stjørdal	Konsesjon søkt
Hyllfjellet, Sognavola og Markavola	E.on Vind Sverige Ab	Verdal	Konsesjon søkt
Mariafjellet	Vindkraft Nord AS	Lierne;Røyrvik	Utredningsprogram fastsatt
Grøndalsfjellet	Vindkraft Nord AS	Namsskogan	Utredningsprogram fastsatt
Vikna	Nte Energi AS	Vikna	Gitt konsesjon
Hundhammerfjellet	Nte Energi AS	Nærøy	Gitt konsesjon
Innvordfjellet	Zephyr AS	Namdalseid;Flatanger	Gitt konsesjon
Sørmarkfjellet (tidligere Oksbåsheia)	Sarepta Energi AS	Roan;Osen;Flatanger	Gitt konsesjon
Ytre Vikna	Nte Energi AS	Namsos;Fosnes;Vikna;Nærøy;Bindal	Gitt konsesjon

Status vindkraftverk

- Utbygd
- Konsesjon meddelt – endelig påklaget
- Konsesjon søkt
- Melding mottatt
- Utredningsprogram fastsatt
- Konsesjon avslått – endelig påklaget

Prosjekt

Kalvvatnan
Hundhammerfjellet - demo II
Hundhammerfjellet - demo I
Sørmarkfjellet (tidl. Oksbåsheia)

Utbygger

Fred Olsen Renewables AS
Nte Energi AS
Nte Energi AS
Sarepta Energi AS

Kommune

Namsskogan; Bindal
Nærøy
Nærøy
Roan; Osen; Flatanger

Status

Gitt konsesjon
Gitt konsesjon
Gitt konsesjon
Gitt konsesjon

SØR-TRØNDELAG

Eggjafjellet/Åsfjellet
Valsneset (ny utvidelse)
Brungfjellet
Kallursdalsbrottet
Frøya
Valsneset Teststasjon (utvidelse)
Hitra
Svarthammaren/Pållifjellet
Hitra 2
Geitfjellet
Remmafjellet
Valsneset vindkraftverk
Bessakerfjellet
Stokkfjellet
Harbakfjellet
Roan
Storheia
Bessakerfjellet II
Kvendalsfjellet
Geitfjellet
Heimsfjellet
Engvikfjellet
Blåheia

E.on Wind Norway, Branch Of E.on Wind Norway
Viva AS
Trønderenergi Kraft AS
Trønderenergi Kraft AS
Sarepta Energi AS
Viva AS
Hitra Vind AS
Statkraft Agder Energi Vind Da
Statkraft Agder Energi Vind Da
Statkraft Agder Energi Vind Da
Statkraft Agder Energi Vind Da
Trønderenergi Kraft AS
Trønderenergi Kraft AS
Trønderenergi Kraft AS
Trønderenergi Kraft AS
Fosen Vind AS
Fosen Vind AS
Trønderenergi Kraft AS
Fosen Vind AS
Zephyr AS
Statkraft Agder Energi Vind Da
Trønderenergi Kraft AS
Sarepta Energi AS

Selbu
Bjugn
Melhus; Klæbu
Agdenes
Frøya
Bjugn
Hitra
Snillfjord
Hitra
Snillfjord
Snillfjord
Bjugn
Roan
Selbu; Tydal
Roan
Bjugn; Åfjord
Roan
Åfjord
Snillfjord
Hemne
Snillfjord
Roan; Osen

Konsesjon søkt
Konsesjon søkt
Konsesjon søkt
Melding mottatt
Gitt konsesjon
Gitt konsesjon
I drift
Gitt konsesjon
Gitt konsesjon
Gitt konsesjon
Gitt konsesjon
I drift
Gitt konsesjon
Gitt konsesjon
Gitt konsesjon
Gitt konsesjon
Avslått
Avslått
Avslått
Avslått

Nei til Fálesrásša, Kvalsund og Hammerfest

Det er nå satt endelig sluttstrek for planene for vindkraft i Kvalsund og Hammerfest. Olje- og energidepartementet (OED) har avslått alle planer etter flere klageomganger. Reindriften fikk det siste ordet.

OED endret i mars NVEs beslutning og sier nei til konsesjon til Fálesrásša vindkraftverk i Kvalsund i Finnmark. I tillegg opprettholder departementet avslaget til SAE Vinds søknad om Hammerfest vindkraftverk og vender tommelen ned for Aurora vindkraft, også det i Kvalsund.

Reinbeitedistriktene som ville blitt berørt i de 3 planlagte anleggene er reinbeitedistrikt 20, 21 og 22. Fálá/Kvalsund, Gearret-njarga og Fiettar. Reindriften har fått gjennomslag for sitt syn om svært store skadevirkninger for næringen, og vindkraftutbyggingen blir stoppet av de sentrale myndigheter med dette som bakgrunn. Det er dermed endelig besluttet at Aurora Vindkraft, Fálesrásša og Hammerfest har fått avslag på sin søknad.

Aurora Vindkraft fikk i januar 2013 konsesjon av NVE til bygging og drift av et vindkraftverk på

inntil 180 MW i området ved Fálesrásša i Kvalsund. Konsesjonsvedtaket ble blant annet pålagt av det berørte reinbeitedistriktet.

– Jeg har under klagebehandlingen lagt avgjørende vekt på at planområdet for vindkraftverket er av særlig stor betydning for reindriften, både som kalvingsland, luftingsplass og trekkområde. Vindkraftverket kunne blitt et alvorlig hinder mot å opprettholde reindriften i distriktet i det omfanget det har i dag. Jeg har kommet til at det ikke er grunnlag for å gi konsesjon til Fálesrásša vindkraftverk, sier olje- og energiminister Tord Lien i meldingen sendt fra departementet.

Det er også klart at departementet opprettholder avslaget på søknaden fra Hammerfest vindkraftverk. Samt det påtenkte anlegget i Kvalsund – Aurora.

Bak Aurora Vindkraft står Finnmark Kraft og Fred. Olsen Renewables.

Kalvvatnan vindkraftanlegg:

– Vi skal greie å stoppe det

Det sier Mats Kappfjell i Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt. Det er gitt konsesjon til bygging, men saken

er anket til NVE og Olje- og energidepartementet.

Det er Fred Olsen Renewables som planlegger en stor vindpark med 72

turbiner lengst sør i Nordland. Vindparken vil bli etablert og dele to reinbeitedistrikt i to.

– Vi er veldig bekymret, for det er tydelig at både utbygger og aktuelle myndigheter har lite kunnskap om de langsiktige skadevirkninger for reindriften. Vi har i flere møter påpekt det, og det er viktige momenter i klagesaken. De som har utredet og gitt konsesjon har ikke vurdert langtidsvirkningene og de regionale effektene av alle inngrepene i vårt område. Selv om jeg er bekymret, så vil vi klare å stoppe dette. Vi bare må det, ellers vil konsekvensene for reindriften bli katastrofale, mener Mats Kappfjell, som også er leder i Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt.

Raggovidda vindkraftverk:

– Tett dialog er viktigst

Midt i beitelandet til Rákkonjárga reinbeitedistrikt er bygd et av Finnmarks største vindkraftanlegg. Utbyggingen har gått veldig godt, både for utbygger og reindriften.

– Men det er helt klart at vindmølleparken er plassert i det mest grisgrendte område av vidda. Her er verken beiteland, trekkveier eller kalvingsområde. Der vindmøllene står i dag er fremkommet gjennom veldig tett dialog med utbygger – Varanger Kraft Vind og oss i beitedistrikt 7, Rákkonjárga, sier Frode Utsi, som særlig påpeker at i hele planprosessen har reindriften vært med, også for å finne den gode plasseringen av vindturbinene med minst mulig skadevirkninger.

Vindparken ble offisielt åpnet i september i fjor etter en intens byggeperiode. Det er nå første byggetrinn med til sammen 15 turbiner som står ferdig, men et byggetrinn II ligger i planene og til sammen på vidda i Berlevåg kommune kan komme 67 turbiner og en årsproduksjon på 200 MW.

– Gjennom hele planperioden og senere også i byggeperioden har møtene vært mange og konstruktive. Vi har forstått utbyggerens behov, og de har hele veien forstått våre i reindriften. Det har vært positivt og utslagsgivende for en utbygging som virkelig har hatt minimale negative følger for vår reindrift, vindmølleanlegget

Frode Utsi, Rákkonjárga reinbeitedriftrikt.

er plasser der det absolutt ikke finnes det minste beite. Det er bare naken fjellvidde og steinur, og dette er et av få områder vi kan tillate utbygging, fastslår Frode Utsi.

Utbyggingen er nå over på Rákkonjárga (Raggovidda), og vindparken er i drift og i produksjon.

– Vi var klar over at i anleggsperioden kunne det bli skremmende støy for flokkene, nå gjenstår det å se hvilke virkninger vindmøllene vil få for reindriften vår når kraftproduksjonen er i gang. Vi mener og tror skadevirkningene blir små, men det er veldig viktig å få sagt at om anlegget her på Rákkonjárga har gått veldig greit, kan mange andre vindkraftanlegg og utbygginger ellers i landet og beiteområdene få mye større skadevirkninger, sier reineieren fra Tana.

Samling og slakt på Karasjokfjellet:

Fargerikt og ekte hos Rávdol siida

Det er offentlig kontrollert telling av rein hos Rávdol siida på Nattvann i Finnmark. I løpet av et par-tre dager er rundt 1200 rein telt og fått sin dose rød merkespray. Samtidig skal siidaen ta ut slaktedyrr til eget bruk. Det borger til familiefest for liten og stor. Tradisjonelt, fargerikt og ekte.

Čohkken ja njuovadeapmi Idjajávrris:

Rávdol siida – ivdnái ja sieiva

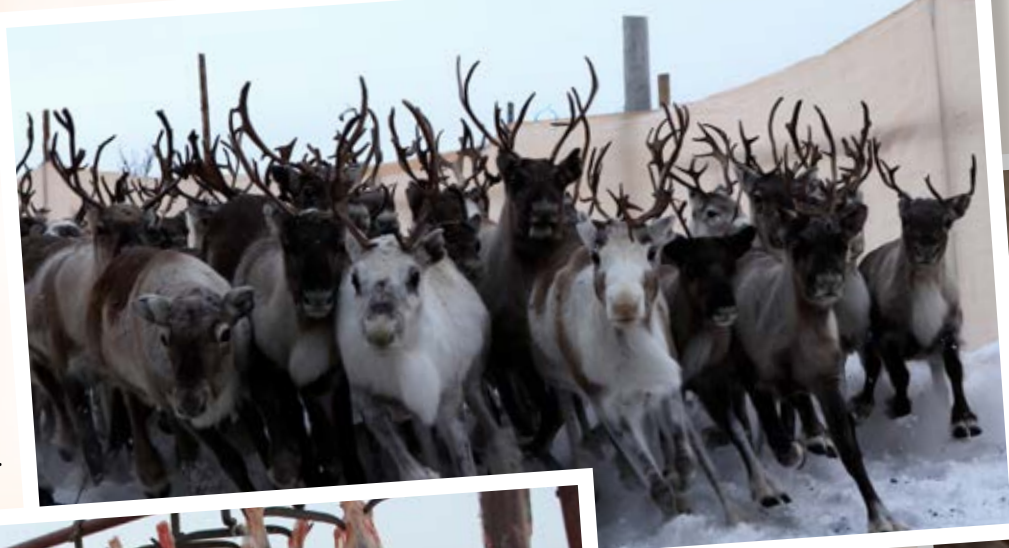
Lea almmolaš boazolohkan Rávdol siiddas Idjajávrris Finnmárkkus. Moatti beavvis leat sullii 1200 bohcco lohkkon ja merkejuvvon rukses spráijain. Seammás njuvvet giđanisttiid alcceseaset. Šaddagoahtá bearašfeasta sihke mánáide ja rávisolbmuide. Árbevirolaš, ivdnái ja albma.

Det er her på Karasjokfjellet i grenselandet mellom Porsanger og Karasjok kommune Ravdol Siida har sine høst- og vinterbeiter.

Dáppe Porsáŋgu ja Kárášjoga gielddarájiid bokte lea Rávdol siidda čakča- ja dálveorohat.

Siidaen på Karasjokfjellet var en av de første som reduserte reinflokkene i Finnmark på myndighetenes oppfordring. Resultatet har blitt gode slaktevekter og mye kalv.

Siida lei okta dain vuosttáziin Finnmarkkus mii unnidii ealu nu movt eiseválddit sihte. Bohtosat leat buorit njuovvandeattut ja olu miessi.

Kombinert med den offisielle tellingen av flokken benyttet reineierne å ta ut slaktedyrtil eget bruk.

Seammás go lohke ealu, de njuvve boazoeaigádat gídanisttiid alcceseaset.

Vi skriver slutten av februar. Kulden har tatt en pause og den isende vinden fra sør som vanligvis feier over Karasjokfjellet lar vente på seg. På samlegjedet ved Nattvann er derimot aktiviteten veldig høy denne helga. Fylkesmannen har besluttet at reinene hos siidaen skal telles. Derfor har reineierne de siste dagene samlet og drevet flokken frem mot samlegjedet.

– Jo dem skal bare telle. Vi har alt på stell her, vi var kanskje en av de første siidaen i Finnmark som godtok myndighetenes vedtatte reintall, sier leder i Rávdol siida Johan Aslak Eira som kan fortelle at flokken er i overkant av 1200 dyr og det vil nok også være det tallet som myndighetene gjennom sitt tellekorps får inn i «mantallet». Det venter ingen overraskelser her mener reineierne sjøl, som når tellingen skjer har ansvaret for å drive inn passende flokk i kverna hvor

de rødkledte tellerne venter med sin merkespray og protokoll.

Tellingene tar sin tid, og det går det meste av helgen før det siste dyret er på plass i protokollen og statistikkene til myndighetene. Så slippes flokken tilbake til beitet inne i bjørkekrattet på Karasjokfjellet – men noen blir tilbake, og det er den andre historien.

Rávdol siida

Siidaen i reinbeitedistrikt 16, Karasjok vestre sone har vært i samme familie i uminnelig tid. I Rávdol siida er man stolte av forhistorien og de slektsmessige linjer lang tilbake i tid. Det kan fortelles at det høst og vinterbeite siidaen bruker i dag er langt på vei det samme som et hundretalls år tilbake. I hele 7 måneder om høsten og vinteren er siidaen på Karasjokfjellet, før man

flytter til sommerbeitet i Kokelv (Kvalsund og Måsøy kommuner).

– Reindriftsloven som kom i 1979 skapte en vanskelig situasjon på fellesbeiteområdene i Karasjok reinbeiteområdet. Senere har det kommet regler og fortolkninger som har skapt problemer for oss som drifter med rein. En stund var det de sterkeste og mektigste reinflokkene som dominerte, og vi andre ble veldig presset. Dette ble langt på vei ordnet etter hvert, og i vårt område er det forholdsvis rolig nå, forteller Johan Aslak.

Rávdol siida har 3 siidaandeler og det er tilknyttet rundt 14 personer til driften. Samlet har de omkring 1200 rein, og resultatet er overveiende bra med god kalvetilgang og gode slaktevekter. Øverste vedtatte reintall er på 1400 rein. Her føres det ikke fast, men kun når forhold

Samling og telling er et fargerikt skue.

Čohkkema ja lohkama lea hearvái oaidnit.

Nils Aslaksen Sara.

Lea guovvamánu loahpageahčen.

Buolaš lea bottu váldán ja ruvaš ja lullebiegga mii láve dáid muttuid, ii dihtto. Čohkkenáiddis Idjajávrris lea ges olu doaibma dán vahkkoloahpa. Fylkka-mánni lea mearridan ahte siidda bohccot galget lohkkovuvvot. Dan dihte leat boazoeaiggádat daid manemus beivviid čohkken ja bidjan ealu gárdái.

– Juo, ožžot beare lohkat. Mis lea buot ortnegis dáppe. Leimmet várra okta dain vuosttaš siiddain Finnmárkkus mii dohkkehii eiseválddiid mearriduvvon boazologu, muitala Rávdolsiidda jođi-headji Johan Aslak Eira. Son muitala maid ahte ealus leat badjelaš 1200 bohcco ja boahtá maid leat dat lohku maid eiseválddiid lohkkit gávnnahtit dál. Eai boađe vuorddekeahtes gohččumat dáppe, oaivvilda boazoeaiggát. Sus lea ovddasvástádus viežžat muttát sturrosaš čorraga girdnui gos ruoksadin gárvodan

lohkkit vuorddašit merkenspráijain ja protokollain.

Lohkán ádjána, ja eanas vahkkoloahppa manná ovdal go manemus boazu lea merkejuvvon protokollii ja eiseválddiid statistihkaide. De luitojuvvo eallu ruovt-toluotta soahkerohtui guohtut – muhto muhtimat báhcet, ja dat lea ge dat nubbi fearán.

Rávdolsiida

Siiddas mii gullá Kárášjoga oarjjabeali orohahkii 16, leat leamašan seamma soga olbmot doloža rájes. Rávdolsiiddas leat sii čevlát ovdahistorjjáin ja sohka-duogážiin. Sáhtá muitaluvvot ahte čakča- ja dálveeatnamat maid siida dál atná leat buori muddui dat seamma go čuohtenar jagi áigi. Siida lea olles 7 mánu čakčat ja dálvet Kárášjoga ja Leavnnja gaskkas, ovdal go johtet

geasseorohahkii Jáhkovutnii (Fálesnuori ja Muosát suohkaniin).

– Boazodoalloláhka mii bođii 1979:s dagahii váttis dili Kárášjoga oktasaš guohtuneatnamiin. Manjel leat boahtán njuolggadusat ja dulkojumit mat leat dagahan váttisvuođaid midjiide geat bargat bohccuiguin. Ovtta gaska ledje dat gievrramus ja fámoláččamus ealut mat oktoráđđejedje, ja maid vuostá mii earát eat lean nu gievrrat. Dát gal dađistaga njulgejuvvui buori muddui, ja min guovllus gal lea oalle ráfi dál, muitala Johan Aslak.

Rávdolsiiddas leat 3 siidaoasi ja sullii 14 olbmo geat gullet dollui. Oktiibuot leat sis sullii 1200 bohcco, ja boađusin lea hirbmat buorre miessešaddu ja buorit njuovvandeattut. Bajimus mearriduvvon boazolohku lea 1400 bohcco. Dáppe eai bieppma dábálaččat, muhto dušše dalle

Venner og kjente fra Karasjok benyttet anledningen til å hente blod og innmat.

Ustibat ja oahppásat Kárášjogas vižže vara ja čoliid.

Radol siida har kun 3 siidaandeler og sysselsetter rundt 14 personer i driften.

Rávdolsiiddas leat dušše 3 siidaoasi ja sullii 14 olbmo.

dene blir vanskelige. For Karasjokfjellet ligger midt mellom innland og fjord, og i spesielle perioder kan beitene islegges kraftig når fuktig sjøluft presses innover fjellvidda. Da kjøres det ut fôr i siidaen, både høy og litt pellets.

– Reindriften er jo naturbasert og styrt av klima og mattilgang for dyrene. Vi er oppriktig stolte av flokken vår. Kontroller og samarbeid med forskerne i NINA siden 2003 viser at vi i snitt har en kalvetilgang på 86 %, og et slaktevolum (2013) på 625 dyr og 12 854 kg. Flokken vår har bare 10 % okserein, over 70 %

simler og når høst- og vinterslaktet er over har vi igjen 18 % kalv. Vi satser veldig mye på å være en god kjøttprodusent, og sender hver høst og vinter omkring 40 % av flokken til slakt. Det er fornuftig reindriften, men vi er også stolte av vår forhistorie og tradisjon. Vi er en samisk kulturbærer, og vi gjør vårt beste sier Johan Aslak.

Familiefest

Reinsamlingen på Nattvann er i hovedsak knyttet til den offentlige tellingen, men reineierne i Ravdol siida benytter

også anledningen å ta ut slaktedyrtil eget bruk. Det gir en direkte familiefest som samler slekten i alle ledd, fra den yngste til den eldste. Alle tar del i arbeidet i gjerdet, men også i den aktive slaktingen. Blod tappes til både blodpannekaker og pølser, innmat og hjerte tas vare på og havner sikkert på menyen senere på året. Horn kappes og samles for videresalg til fjerne Østen, og skrottene blir hverdagsmat eller festmat for familie og slekt.

Så lar vi bildene fra Karasjokfjellet fortelle sin egen historie.

Johan Mathis Eira har lang fartstid i distriktet, også som mangeårig leder av siidaen.

Johan Mathis Eira lea leamašan siidda jođiheaddji mánga jagi.

Rundt 1200 rein ble talt på Karasjokfjellet denne helga. Hver rein ble kontrollert med øremerke og eier og ført inn i protokollen.

Sullii 1200 bohcco lohkkjedje Idjajávrris dán vahkkoloahpa. Juohke bohcco mearka ja eaiggátuohta dárkkistuvvui ja čállojuvvui protokollii.

go šaddá heajos guohtun. Dálveorohat lea siseatnama ja mearragátti gaskkas, ja muhtin áigodagaid sáhttet guohtun-eatnamat lohkkášuvvat jienja vuollái go njuoska mearraáibmu boahtá duoddari. Dalle gal siida biebmá, sihke suinniiguin ja veaháš fuođđariiguin.

– Boazodoalu vuodđun lea ge luondu, ja dan stivrejit dálkkádagat ja guohtun-dilálašvuodát. Mii leat duođai čeavlát iežamet ealuin. Dárkkisteamit ja ovttasbargu NINA dutkiiguin 2003 rájes čájehit ahte mis lea gaskamearalaččat 86 % miessesšaddu, ja njuovvanhivvodat (2013) lea 625 bohcco ja 12 854 kg. Ealus

leat dušše 10 % varrásat, badjel 70 % njinnelasat ja go geargat čakča- ja dálvenjuovvamiiguin de lea báhcán 18 % miessi. Mii áigut leat buorren bieργο-produseantan, ja sáddet juohke čavčča ja dálvvi sullii 40 % min ealus njuovahakkii. Lea jierpmálaš boazodoallu, muhto mii leat maid govdatat iežamet ovda-historjjáin ja árbevieruiguin. Mii leat sámi kulturguoddit, ja mii dahkat nu bures go sáhttit, dadjá Johan Aslak.

Bearašfeasta

Gárddástallamat Idjajávrris leat rievtti mielde almmolaš lohkkama dihte, muhto Rávdolsiidda boazoeaiggádat

njuvvet maid seammás giđanisttiid alcceseaset.

Šaddá njuolgut bearašfeasta mii čohkke buot osiid sogas, nuoramusas boarrásepmosii. Buohkat servet gárddástallamii ja maid njuovademiide. Varra váldojuvvo sihke varrabánnegáhkuid ja márffiide, čolait ja váibmu vurkejuvvojit ja gártet sihkkarat borramuššan dađistaga. Čorviid sahejit ja čohkkejit vuovdemássii, ja gorudat šaddet árgabeaibiebmun ja feastabiebmun bearrašii ja fulkkiide.

Ja nu mii diktit govaid mitalit iežaset mitalusa.

Nils Tonny gjorde det selv:

Slaktehengeren

Drømmen for mange reineiere er å leve av sin egen rein. Nils Tonny Bransfjell med familien har tatt noen grep for å kunne gjøre nettopp dette. Leve som naturens folk. Han måtte bygge sitt eget lille mobile slakteri.

– Det ble en lang vei. Alle tilsynene, all godkjenning og den tekniske utførelsen. Det tok tid, men jeg har lykket, forteller Nils Tonny Bransfjell fra Brekkebygda i Røros.

Familien er av de som ønsker av sitt hjerte å leve reindriften helt ut. Det vil si å være minst mulig avhengig av storsamfunnet, men av rein og livet i reindriften. De har klare meninger om

hvordan det er mulig. Men da må det tas noen valg i riktig retning, og man må trække opp stien selv. Våge å gjøre ting annerledes.

Allerede i 2009 presenterte oppfinner og reineier Nils Tonny prototypen til det som nå er blitt til et ferdig produkt. Et moderne mobilt slakteri. Godkjent av mattilsynet og klar til bruk. Det er imponerende. Nå håper han at reineiere

over det ganske land får øynene opp og vurderer å skaffe seg denne unike hengeren.

Vanlig praksis ved slaktning av rein, er å sende dyra levende fra reingjerdet til slakteriet. Slaktehengeren har endret på denne praksisen. Nå kan reinen bli slaktet ved reingjerdet og likevel få godkjenningsstempelen fra mattilsynet.

fra Røros

Reineier og oppfinner Nils Tonny Bransfell.

Mattilsynet med Eirik Heggstad (t.h.) har vært med å godkjenne slaktehengeren.

Stikking og blodtaping skjer på utsiden av hengeren.

Nils Mathias Bransfjell kvesser knivene.

En av de store forskjellene mellom å benytte seg av et fast slakteri og slaktehengeren er at når man benytter seg av et slakteri, så slutter jobben når slakteritrailereren er full. Slakteriet gjør all jobben, de kjøper all reinen og man som reineier slipper å tenke på salget av kjøttet. Benytter du deg av slaktehengeren, er du fri til å selge til den du vil. Du kan selv bestemme hva du skal gjøre med dyret og ikke minst – du kan beholde alt av biprodukter fra reinen, sier Nils Tonny.

– Jeg har tatt utgangspunkt i reineieren som ønsker å slakte sine egne dyr. På den måten kan man ta vare på alt fra dyret. Hengeren er et perfekt virkemiddel for reineiere som driver småskala matproduksjon. Den er først og fremst ment for distrikter med små eller oppstykkede flokker. Tenk hvor bra det hadde vært på

å bruke slaktehengeren eksempelvis på øyene i Troms og Finnmark.

Kulturbærer

Kulturelt og tradisjonelt er slaktehengeren et godt bidrag. Hele familien kan delta i operasjonene med reinen. De kan ta hånd om blod, innmat og sløydmaterialer og øke verdiskapingen. Det er en veterinær tilstede og kvalitetssikrer hver eneste skrott som blir slaktet, oppkjøperen av kjøttet er dermed sikret godkjent kvalitet. I tillegg får reineieren selv sett skrotten etter slaktingen. Det gir en økt nærhet til sine egne dyr.

– På en god og effektiv dag med flinke folk kan vi klare å slakte opp til 150 rein. Hittil har vi mest vært i områder fra Saltfjellet og sørover og slaktet med hengeren. Vi er også i gang med

å gjennomføre det første salget. Og vi ønsker kontakt med interesserte reinere fra hele landet, anmoder Bransfjell.

Fleksibelt og økt fortjeneste

Slaktehengeren vil gjøre det mulig å slakte på langt flere steder enn det reineieren kan i dag. Videre vil distrikter og reineiere som har en slik henger i større grad kunne slakte når det passer dem og ikke være avhengig av slaktekapasitet i buss eller frakt til større slakteri.

Bransfjell mener at spesielt små og/eller rovdyrutsatte distrikt vil kunne få stor nytte av hengeren. De vil være mer fleksibel i forhold til slaktetidspunkt. Med hengeren kan man samle små flokker å slakte bare noen titalls dyr i slengen. Det betyr at man også slipper å samle hele

Slaktehengeren kan trekkes av en kraftig personbil.

Effektivt flås dyret.

flokken under tidspress for å rekke avtaler om frakting av dyr til slakteri.

– I tillegg til at man får økt fleksibilitet og større forutsigbarhet, så tror jeg inntjeningen kan økes betraktelig med å slakte mer selv. I dag betaler reineier ca. 10 kr/kg for å slakte på slakteri. En flokk på 400 dyr koster da fort 100 000,- i slaktekostnader på slakteri. Hvis flere reineiere går sammen om å kjøpe en slaktehenger vil de fort kunne se at det vil være lønnsom investering.

Tok sin tid

Det tok åtte år å bygge slaktehengeren slik at den ble godkjent. Hengeren består av en uren og en ren sone. Den måtte bygges i et materiale som gjør renhold enkelt, samtidig som det skal være praktisk. Mattilsynets krav er at hengeren rengjøres

etter hver gang den har vært i bruk.

– Først bygde jeg hengeren, deretter startet jeg arbeidet med å få den godkjent. Etter 3–4 år med justeringer og tilpasninger til regelverk er jeg endelig i mål. Biltilsynet, Mattilsynet og Arbeidstilsynet. Alle instanser skulle godkjenne hengeren. Avfallshåndteringen var også noe som var viktig å få orden på. Men nå er alt endelig på stell, forteller Bransfjell som har fått litt støtte fra Innovasjon Norge til prosjektet.

Hengeren har vært testa ut forskjellige steder etter at den ble godkjent, og planen er nå – i samarbeid med produsent – å produsere flere hengere slik at flere reineiere kan benytte seg av denne måten å slakte på.

– I høst har jeg vært hos flere distrikter i Nordland og alle sier det er så enkelt

å bruke slaktehengeren. Alternativet til mange har vært å frakte små flokker til faste slakterier. Så lenge en bil kan kjøre til stedet så kan også hengeren komme fram.

For å kunne slakte selv, krever mattilsynet at den som har ansvaret har boltepestol-kurs. Avlivingen av dyret skal skje riktig og human. Den som har ansvaret for slaktinga, har også ansvaret for at retningslinjene for hygiene blir fulgt, og at ingen uvedkommende har adgang inn i slakteriet.

– Jeg har vært på forskjellige steder med slaktehengeren, og tilbakemeldingene er gode. Hvis det er flere som ønsker informasjon om hengeren, enten å kjøpe eller leie, ønsker jeg at disse tar kontakt, avslutter reineieren og oppfinneren fra Røros.

Reindrifftsavtalen for 2015/2016 er klar

Boazodoallošiehtadus 2015/2016 lea gárvvvis

Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) og Staten ble den 17. februar enige om ny reindrifftsavtale for perioden 01.07.2015–30.06.2016. Rammevilkårene er på 113 millioner kroner, en økning på 1,5 millioner siden forrige avtale. Den nye avtalen trer som kjent i kraft 1. juli.

– Jeg er glad for at det er enighet om ny reindrifftsavtale. Avtalen prioriterer tiltak som bidrar til økt slakting og omsetning av reinkjøtt. Den gir grunnlag for en positiv utvikling og økt inntjening for den enkelte reineier, og legger bedre til rette for de som har reindrift som hovedvirksomhet, sier landbruks- og matminister Sylvi Listhaug.

Avtalen innebærer økonomiske tiltak i reindrifftsneringen på i alt 113,0 millioner kroner. Dette er en økning på 1,5 millioner kroner i forhold

til inneværende reindrifftsavtale. Hovedmålet med reindrifftsavtalen for 2015/2016 er å utvikle reindrifftsneringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv.

Reindrifften er nå inne i sluttfasen av den treårsperioden som Reindrifftsstyret har satt for gjennomføring av reindriftsreduksjonen. I denne situasjonen har avtalepartene sett det som viktig å opprettholde hovedlinjene i dagens tilskuddssystem hvor de direkte til-

skuddene er knyttet til verdien av det som produseres.

– Avtalen vil bidra til å skape stabilitet og forutsigbarhet om ordningene over reindrifftsavtalen. I tillegg vil en videreføring støtte opp om de reindrifftsutøverne som har fulgt opp gitte reduksjonsvedtak, sier landbruks- og matminister Sylvi Listhaug.

Begge parter rundt forhandlingsbordet har uttrykt at reindrifften nå er i en unik posisjon ved at potensialet for økt verdiskaping er langt høyere enn i dag. Avtalepartene ser viktigheten av at det legges til rette for at reindrifften får utnyttet potensialet for økt verdiskaping. Over reindrifftsavtalen 2015/2016 stimuleres det derfor til økt produksjon, og det blir lagt opp til å utvikle en ordning for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften.

REINDRIFTSFORHANDLINGENE:

Fra vår nettside **reindrift.no** kan forhandlingene og årets avtale lastes ned.

*Landbruks- og matminister
Sylvi Listhaug.*

*Eanandoallo- ja biebmoministtar
Sylvi Listhaug.*

FOTO: STATSMINISTERENS KONTOR, SMK

Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi (NBR) ja Stáhta soabaiga guovvamánu 17. beaivvi ođđa boazodoallošiehtadusa áigodahkii 01.07.2015–30.06.2016. Rámma lea 113 miljovna ruvno, mii leat lassánan 1,5 miljovnnain ovddit šiehtadusa rájes. Ođđa šiehtadus boahťa johtui suoidnemánu 1. beaivvi.

– Lean movttet go lea ovttaoavilvuolta ođđa boazodoallošiehtadusa hárrái. Šiehtadus vuoruha doaimmaid maiguin njuovvan ja biergogávpejohtu lassána. Dat dahká vuodu positiivvaláš ovdáneapmái ja eanet dietnasa ovttaskas boazoeaiggádii, ja šaddá maid buoret sidjiide geaid váldodoaimba lea boazodoallu, dadjá eanandoallo- ja biebmoministtar Sylvi Listhaug.

Šiehtadus sisttisdoallá ekonomalaš doaimmaid boazodoalloealáhusas oktiibuot 113,0 miljovna ruvno

ovddas. Dát lea lassánan 1,5 miljovna ruvnuin dálá boazodoallošiehtadusa ektui. Boazodoallošiehtadusa váldo- ulbmil jagiid 2015–2016 lea ovdánahttit boazodoalloealáhusa márkanheivehuvvon ealáhussan mii lea ceavzil guhkit áiggi vuollái.

Boazodoallu lea dál golmma jagi áigodaga loahpageažis maid boazodoallostivra lea bidjan boazologu unnideapmái. Dán dilis leat šiehtadusbealit vuoruhan doalahit otná doarjjaortnega váldoosiid gos doarjja čuovvu buvttadeami árvvu.

– Šiehtadus doalaha stabilitehta ja diehttevašvuoda boazodoallo-šiehtadusortnegis. Seammás doarju joatkin daid boazobargiid geat leat čuvvon biddjojuvvon unnidanmearrádušaid, muitala eanandoallo- ja biebmoministtar Sylvi Listhaug.

Goappaš bealit goabbatge bealde šiehtadallanbeavddi leaba lohkan ahte boazodoallu lea dál erenoamáš dilis das go árvoloktema potenciála lea mihá buoret go dilli odne lea. Šiehtadusbealit oaidniba dehálašvuoda das ahte boazodollui heivehuvvo dainna lágiin ahte besset atnit ávkki dán árvoloktema potenciálas. Boazodoallošiehtadus 2015–2016 movttiidahttet ge lasihit buvttadeami, ja áigot ovdánahttit oahpahallan- ja fuolahusbálvalusortnegiid boazodollui.

Internkontroll og selvstyre

Reindrifftsloven skal gi grunnlag for en hensiktsmessig indre organisering og forvaltning av reindrifften. Videre skal reindrifften etter loven og gjennom internt selvstyre selv spille en aktiv rolle og ta ansvar for at næringen er bærekraftig.

Landbruksdirektoratet arbeider nå med flere tiltak for å styrke reindrifftsnaeringens evne til selvstyre og internkontroll. Deler av dette arbeidet skal nå finansieres over reindrifftsavtalen. Det gjelder gjennomføring av planlagte seminarer om utvikling av lokalt selvstyre både for alle distriktsstyrene og alle siidaandelslederne. Det skal også i gang et pilotprosjekt i et avgrenset geografisk område.

Dette arbeidet skjer i nært samarbeid med NRL og Sametinget.

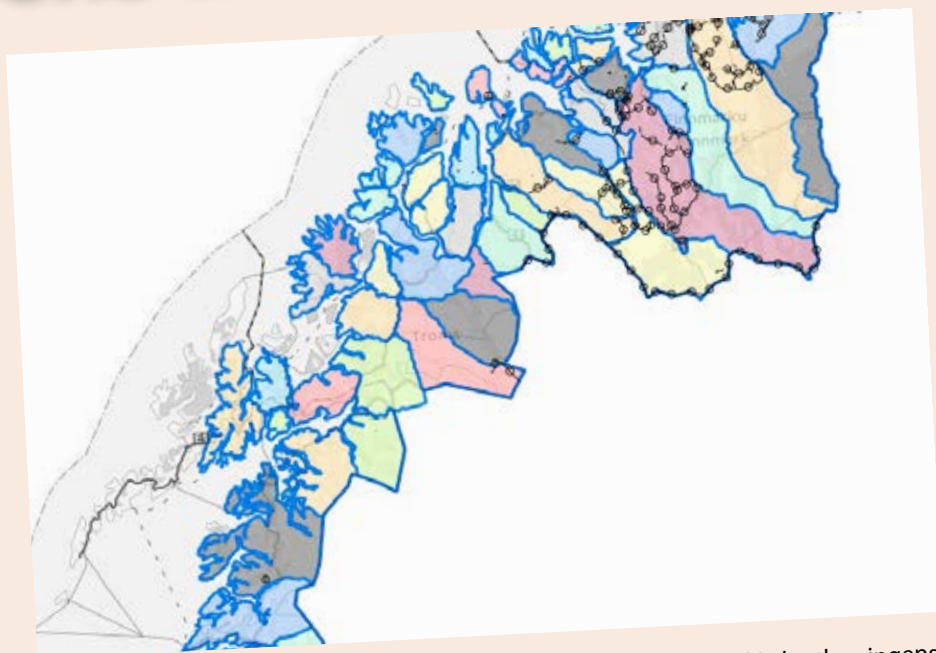
Landbruksdirektoratet arbeider også med en konkret uttesting av et opplegg for mekling i reindrifftsnaeringen. Det er

avsatt 1 mill. kroner til å fremme internkontroll og selvstyre i reindrifften.

Reindrifftens arealkart

Det har vært igangsatt et pilotprosjekt som etter hvert skal danne grunnlag for et enhetlig kart over reindrifftens arealbehov. Prosjektet ble igangsatt i fjor og det ble sett på hvilke løsninger svenske samebyer har brukt i sin kartlegging.

I reindrifftsforhandlingene nå i februar ble partene enige om å arbeide videre med å utvikle en helhetlig og dynamisk kartløsning til bruk for reindrifftsnaeringen, offentlig forvaltning, planmyndigheter og utbyggere. Det er et klart mål at kartløsningen skal gi en unik innsikt i reindrifftens arealbruk, og bli et sentralt saksbehandlingsverktøy i analyser og utbyggingssaker der reindrifften blir berørt.

Det vil være første gang en fullstendig og landsdekkende oversikt over reindrifftens arealbruk blir gjort.

Kostnaden med å utvikle kartløsningens er satt til 2,5 mill. kroner, og en løsning er ventet i slutten av året.

- Gamle gjerder skal bort

I de aller fleste reinbeiteområder ligger det nå betydelige mengder med gammelt gjerdemateriell som skal fjernes. Avtalepartene under årets forhandlinger er blitt enige om at det er de som har oppført ulovlige gjerder som også har et ansvar for å fjerne dem. Det er for svært mange distrikt aldri blitt gjort.

Statens forhandlere og NRL er blitt enige om å igangsette et prosjekt i kommende avtaleperiode med økonomisk støtte til de distrikt som

vil fjerne gammelt gjerdemateriell og ulovlig oppsatte reingjerder. For 2015/2016 vil Troms og Nordland reinbeiteområder bli prioritert. Det skal utarbeides et regelverk for ordningen av Landbruksdirektoratet og det vil være fylkesmannen i Troms og Nordland som skal administrere ordningen.

Det er avsatt 1,8 millioner for å få fjernet gammelt gjerdemateriell og ulovlige gjerder, men altså i første omgang er ordningen pekt inn mot Troms og Nordland.

Hvordan skal reinflokken telles...?

Telling av rein er ressurskrevende både for reindriften og forvaltningen. Slik dagens tellinger gjennomføres blir det kun et fåtall av distriktet som det er mulig å få kontrolltelt i løpet av et driftsår. Særlig ressurskrevende har det blitt med de pågående prosesser i Finnmark med krav om reduksjon av reintallet. Med at tellingene har blitt konsentrert i Finnmark, har det blitt skapt usikkerhet omkring tallene i distriktene lengre sør.

NRL og staten ble i forhandlingene om ny reindriftsavtale for 2015/2016 enige om å oppnevne en arbeidsgruppe som skal avdekke hvilke utfordringer som ligger i tellingene. Videre skal arbeidsgruppen utrede hvilke andre muligheter det ligger i alternative og kanskje bedre tellemetoder. Gruppen skal se på både bruk av flyvende droner som teller rein

og prosjekter med individmerking av rein.

Arbeidsgruppen på fire medlemmer, to fra NRL og to fra Landbruks- og

matdepartementet, skal finne bedre løsninger med mer effektiv telling av reinflokkene i nord og sør.

Nytt rapporterings- og klassifiseringssystem for reinkjøtt

For å få bedre oversikt over og enklere kontroll på hva som slaktes, samt å legge til rette for økt inntjening hos den enkelte reineier, er det nødvendig å se på hele verdikjeden fra vidde til bord. Avtalepartene er enige om at det innføres et nytt rapporterings- og klassifiseringssystem for reinkjøtt, og at de nye systemene er operative fra høsten 2015. Nytt klassifiseringssystem vil bidra til å premiere levering av slakterein med god kjøttfylde, og dermed stimulere reineierne til å øke inntjeningen av den enkelte rein. Det er bevilget midler fra reindrifftsavtalen for å implementere dette i de norske reinslakteriene.

EUROP-systemet

EUROP-systemet er i utgangspunktet EUs klassifiseringssystem som EU-landene innførte på 1980-tallet og som Sverige innførte i 1994. Sverige utviklet også et EUROP-system for reinsdyr som bygger på akkurat de samme prinsippene.

Klassifiseringssystemet er 3-delt. Den første delen utgjør dyrekode som klassifiserer dyret etter kjønn og alder. Det er en mindre viktig del i det nye systemet, derimot er klasser og fettkoder viktige i det nye klassifiseringssystemet.

EUROP er et komplett system som dekker alle typer av kroppsformer til dyrene. Det vil passe meget bra for reinsdyrslakt. Klassifisering er en subjektiv bedømmelse utifra profiler og linjer på slaktet.

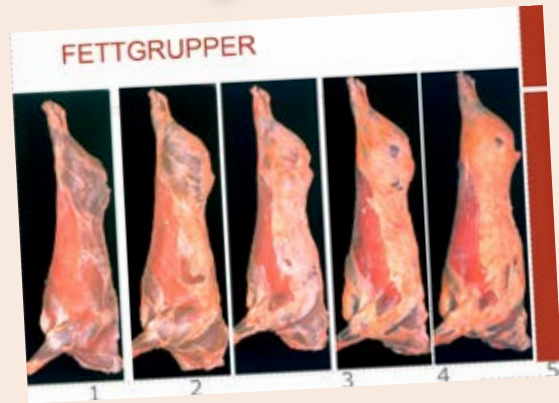
Det er slaktets utseende som er utgangspunktet for bedømmelsen. Slaktet vil bli vurdert etter utseende etter profil inkludert ytre fettlag på slaktet. I EUROP er det 15 grupper som skal klassifisere

slaktet. Profiler og linjene bestemmer hvor kjøttrike slaktene er. Dyrene med størst kjøttfylde har en høy % av biffer og fileter og gir bedre stekekjøtt.

I dag bruker slakteriene vekt som grunnlag for klassefastsettelsen. Vekta betyr mye i EUROP-systemet, men nå vil flere kriterier vektlegges, deriblant høy kjøttmengde og lav beinmengde.

Slakt skal premieres utfra vekt, så premierer man dyr som har mye bein og man fremhever da en gruppe slakt som er lange og mindre kjøttmengde.

Fettgruppen er den andre delen i klassifiseringssystemet. Det er da tykkelsen på fett som danner klassifiseringen, dvs underhudsfettet. I fettgruppene er det 5 hovedgrupper. Fra gruppe 1 som er fettfri til fettgruppe 5 som er et tykt fettlag. Her må imidlertid systemet tilpasses reinsdyret som har en annen måte å lagre fett på i forhold til eksempelvis sau.

Det nye klassifiseringssystemet skal i gang allerede i inneværende slaktesesong, og gjennom reindrifftsavtalen er det nå avsatt midler.

Ingen støtte til Protect Sápmi

Under reindrifftsforhandlingene ble partene enige om at det ikke skal gis finansiell støtte til drift av Protect Sápmi over reindrifftsavtalen. NRL har i forhandlingene påpekt at Protect Sápmi er en stiftelse som kan bety mye for å bistå reinbeitedistriktene i arealsaker både med kompetanse og kapasitet. Det er også tenkt at

stiftelsen skal bidra til kompetanseoppbygging i næringen.

NRL forsøkte også ved fjorårets forhandlinger å få finansiering til stiftelsen over Reindrifftsavtalen. Men i forhandlingene nådde man ikke frem, heller ikke i år, og ikke en krone er avsatt i avtalen til Protect Sápmi.

Økt slakting og omsetning

Markedet for reinkjøtt har nærmest eksplodert de senere år. Omsetningen og markedstilgangen er god, men skal bli enda bedre. Det er nå satt av midler over reindriftsavtalen for å prioritere tiltak som gir økt slakting og omsetning.

Det bevilges nå midler over avtalen for oppgradering og bedring av infrastrukturtiltak knyttet til uttak av slaktedyr. Enkelte distrikt har hatt store utfordringer knyttet til det å få tatt ut slaktedyr, men nå skal situasjonen bli bedre med øremerkete midler.

«Rein – helten på vidda» er en profil som markedsutvalget for reinkjøtt har høstet mye godord og ære for. Profilen har fortalt markedet at Norsk reinkjøtt er smakfullt, ekte, rent og naturlig. Nå skal denne flotte profilen også kunne brukes av omsetningsleddet og en er i gang med å legge en ramme rundt planen og bruken.

I årets reindriftsforhandlinger ble det slått fast at fremover må de ulike aktørene i markedet i større grad selv bidra med å dra det markedsmessige lasset. Bedriften må komme med egne midler til markedsføring og kampanjer rettet mot økt omsetning av reinkjøtt.

Det er foreslått videreført en rekke tilskott for å fremme økt slakt og større uttak fra flokkene, særlig i de områder med for høyt reintall. Kalvetilskottet blir på samme nivå som tidligere og det skal premieres for kjøttfylde.

Avtalepartene har sett det som viktig at Reindriftsavtalen 2015/2016 særlig prio-

riterer tiltak som bidrar til økt slakting og omsetning av reinkjøtt. Infrastrukturen i reindriften styrkes. Reineierne stimuleres til økt slakteuttak gjennom en ekstraordi-

nær økning av det produksjonsrettede tilskuddene. Samtidig legges det til rette for merkenøytral markedsføring i regi av Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt.

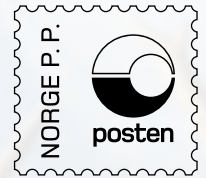
Kvinnene

I årets reindriftsavtale er det denne gang ingen særskilte og øremerkete midler for kvinnerettede tiltak i reindriften. Partene ble enige om det, men understreker likevel at reindriftskvinner kan søke om prosjektmidler fra RUF til gode prosjekter.

Partene ble enige om at arbeidet med likestilling i reindriften krever innsats fra flere aktører. Det gjelder både fra det offentlige med utforming av virkemidler, fra næringen selv og fra organisasjonene.

NRL arbeider med saken og er i gang med å utarbeide en strategi for likestilling i reindriften med konkrete oppfølgingspunkter.

Returadresse: Landbruksdirektoratet, avd. reindrift
Postboks 1104, 9504 Alta

ISSN 0333-4031

Fylkesmennene

Fylkesmannen i Finnmark
Reindriftsavdelingen Øst
Postboks 174, 9735 Karasjok
Telefon 78 46 87 00
fmfiipostmottak@fylkesmannen.no
Besøksadresse: Deanugeaidnu 6, Karasjok

Fylkesmannen i Finnmark
Reindriftsavdelingen Vest
Bredbuktnesveien 50B, 9520 Guovdageaidnu
Telefon 78 48 46 00
fmfiipostmottak@fylkesmannen.no
Besøksadresse: Bredbuktnesveien 50B,
Guovdageaidnu

Fylkesmannen i Troms
Postboks 6105, 9291 Tromsø
Telefon 77 64 20 00
Telefaks 77 64 21 39
fmtrpostmottak@fylkesmannen.no
Besøksadresse: Skogbrukets hus, Andselv

Fylkesmannen i Nordland
Statens hus, 8002 Bodø
Telefon 75 53 15 00
fmnopostmottak@fylkesmannen.no
Besøksadresse: Sjøgata 78, Fauske

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Postboks 2600, 7734 Steinkjer
Telefon 74 16 80 00
fmntpost@fylkesmannen.no
Besøksadresse: Saemien Sijte, Snåsa

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Postboks 4710, Sluppen, 7468 Trondheim
Telefon 73 19 90 00
Telefaks 73 19 91 01
fmstpostmottak@fylkesmannen.no
Besøksadresse: Øra 28, 7374 Røros
Telefon 72 40 92 10

Landbruksdirektoratet

Avdeling Reindrift, Alta
Postboks 1104, 9504 Alta
Besøksadresse: Bjørn Wirkolas vei 111, 9510 Alta
Telefon: 78 45 70 20
Telefaks: 78 45 70 49
alta.post@landbruksdirektoratet.no

Oslo
Postboks 8140 Dep, 0033 Oslo
Besøksadresse: Stortingsgt. 28, 0161 Oslo
Telefon: 24 13 10 00
Telefaks: 24 13 10 05
postmottak@landbruksdirektoratet.no